

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра податкового менеджменту та фінансового моніторингу
імені Миколи Чумаченка

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
"ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ І АНАЛІЗ"

галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА МІСЦЕВИМИ ПОДАТКАМИ І
ПЛАТЕЖАМИ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД
ОПОДАТКУВАННЯ В ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»

здобувача: Карпінського Ігоря Миколайовича _____

Науковий керівник: д.е.н., професор І. І. Криштопа _____

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри
податкового менеджменту
та фінансового моніторингу
імені Миколи Чумаченка

Л.Г. Ловінська

Київ – 2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 65 сторінок, 9 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел з 35 найменувань.

«Облік розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами в системі протидії ухиленню від оподаткування в ТОВ «Кроу Ерфольг Україна»

Об'єктом дослідження є система обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами на ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та організаційно-практичні аспекти обліку місцевих податків і платежів та механізми протидії ухиленню від їх сплати на рівні суб'єкта господарювання.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та практичне дослідження організації обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами, а також розробка напрямів удосконалення протидії ухиленню від їх сплати на прикладі ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА». Відповідно до поставленої мети виконано такі завдання:

- розкрити економічну сутність місцевих податків і платежів як складової податкової системи України;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання оподаткування місцевими податками і платежами;
- визначити основні напрями ухилення від оподаткування місцевими податками та розглянути відповідальність за такі дії;
- дослідити організацію роботи бухгалтерської служби ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» та оцінити базові засади її податкової політики;
- проаналізувати особливості ведення обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами на підприємстві;
- провести аналіз податкового навантаження підприємства та запропонувати напрями протидії ухиленню від сплати податків.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість отриманих результатів полягає в тому, що автором було розкрито економічну сутність місцевих податків і платежів як складової податкової системи України; проаналізовано нормативно-правове регулювання оподаткування місцевими податками і платежами; визначено основні напрями ухилення від оподаткування місцевими податками та розглянути відповідальність за такі дії. Практична значущість отриманих результатів полягає в дослідженні організації роботи бухгалтерської служби ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» та оцінці базових засад її податкової політики; аналізі особливості ведення обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами на підприємстві; аналізі податкового навантаження підприємства та запропонувати напрями протидії ухиленню від сплати податків.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: податки, бюджет, місцеві податки, облік, податкове навантаження

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА МІСЦЕВИМИ ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ ТА ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ.....	7
1.1 Місцеві податки та платежі як складова податкової системи України.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання оподаткування місцевими податками і платежами.....	16
1.3 Напрями ухилення від оподаткування місцевими податками і платежами та відповідальність за їх використання	24
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА МІСЦЕВИМИ ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» ТА НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ	33
2.1 Організація роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад податкової політики ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»	33
2.2 Облік розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»	42
2.3 Аналіз податкового навантаження ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» та напрями протидії ухиленню від оподаткування.....	47
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми. У контексті трансформаційних змін національної економіки, посилення фіскального тиску на суб'єктів господарювання та зростання значущості фінансової автономії територіальних громад, облік розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами набуває особливої ваги. Місцеві податки та збори виступають важливим джерелом формування дохідної частини місцевих бюджетів, від якого безпосередньо залежить реалізація соціально-економічної політики на рівні громад, забезпечення належного фінансування інфраструктурних ініціатив та виконання делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.

Раціональна організація бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками виступає ключовою передумовою забезпечення достовірності фінансової звітності, дотримання чинного податкового законодавства, своєчасного виконання податкових зобов'язань та мінімізації ризиків виникнення санкційних заходів. Підвищена увага з боку контролюючих органів до повноти нарахування та своєчасності сплати податків, а також посилення державної політики щодо детінізації економіки актуалізують необхідність удосконалення внутрішньої системи податкового обліку на підприємствах.

ТОВ «Кроу Ерфольг Україна», як суб'єкт господарювання, що діє в умовах війни, посиленої економічної та регуляторної невизначеності, зіштовхується з необхідністю забезпечення ефективного обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами. Це вимагає не лише точного і своєчасного відображення податкових зобов'язань, а й формування дієвих внутрішніх аналітичних механізмів, спрямованих на мінімізацію податкових ризиків, зокрема пов'язаних з ухиленням від оподаткування. У контексті посилення контролю з боку податкових органів, а також активізації державних заходів із протидії тіньовій економіці, удосконалення системи обліку

розрахунків з бюджетом набуває стратегічного значення для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємств. Врахування цих викликів визначає пріоритетність дослідження особливостей обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами на прикладі діяльності ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» як важливої складової системи протидії ухиленню від оподаткування в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку розрахунків з бюджетом були предметом дослідження таких науковців, як: Юрій С. І., Федосов В. М., Алексеєнко Л. М., Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Кириленко О. П., Кравченко В. І., Лазор О. Д., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М., Романенко О. Р., Даниленко Л. П., Гладченко Л. П., Славкова А. А., Іщенко М. І., Міщук Є. В., Мясоєдова А. М., Віхер М., Лобачева І. Ф., Хатнюк Н. С., Потіп М. М.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне дослідження організації обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами, а також розробка напрямів удосконалення протидії ухиленню від їх сплати на прикладі ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА».

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено наступні *завдання*:

- розкрити економічну сутність місцевих податків і платежів як складової податкової системи України;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання оподаткування місцевими податками і платежами;
- визначити основні напрями ухилення від оподаткування місцевими податками та розглянути відповідальність за такі дії;
- дослідити організацію роботи бухгалтерської служби ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» та оцінити базові засади її податкової політики;
- проаналізувати особливості ведення обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами на підприємстві;
- провести аналіз податкового навантаження підприємства та запропонувати напрями протидії ухиленню від сплати податків.

Об'єктом дослідження є система обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами на ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та організаційно-практичні аспекти обліку місцевих податків і платежів та механізми протидії ухиленню від їх сплати на рівні суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано такі наукові методи: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних положень і нормативних засад щодо місцевих податків; індукція і дедукція – для формування логіки дослідження та обґрунтування висновків; абстрагування та узагальнення – для визначення сутності об'єкта і предмета дослідження; системний підхід – при аналізі податкової політики підприємства; економіко-статистичний метод – для аналізу податкового навантаження; графічний та табличний метод – для візуалізації результатів аналізу.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість отриманих результатів полягає в тому, що автором було розкрито економічну сутність місцевих податків і платежів як складової податкової системи України; проаналізовано нормативно-правове регулювання оподаткування місцевими податками і платежами; визначено основні напрями ухилення від оподаткування місцевими податками та розглянути відповідальність за такі дії. Практична значущість отриманих результатів полягає в дослідженні організації роботи бухгалтерської служби ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» та оцінці базових засад її податкової політики; аналізі особливості ведення обліку розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами на підприємстві; аналізі податкового навантаження підприємства та запропонувати напрями протидії ухиленню від сплати податків.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять: нормативно-правові акти України, що регулюють порядок нарахування та сплати місцевих податків і платежів; внутрішня фінансова

звітність ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»; наукові публікації, фахові статті, аналітичні огляди та праці вітчизняних і зарубіжних економістів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА МІСЦЕВИМИ ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ ТА ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

1.1 Місцеві податки та платежі як складова податкової системи України

Дослідження ролі місцевих податків і зборів як інструмента наповнення доходної частини місцевих бюджетів та аналіз механізму їх справляння стало предметом зацікавлення багатьох науковців. Для ґрунтовного вивчення зазначеного питання доцільно проаналізувати зміст поняття «місцеві податки і збори» в визначеннях вітчизняних фахівців (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «місцеві податки і збори»

№	Автор(и), джерело	Формулювання поняття «місцеві податки і збори»
1	С. Юрій, В. Федосов [1, с. 97]	Обов'язкові платежі, встановлені органами місцевої влади і призначені до сплати в межах конкретної території за визначеними ставками.
2	А. Загородній, Г. Вознюк [2, с. 264]	Обов'язкові платежі фізичних та юридичних осіб до місцевих бюджетів, які встановлюються органами місцевого самоврядування.
3	О. Кириленко [3, с. 75]	Обов'язкові внески до місцевих бюджетів, які здійснюються платниками у порядку та на умовах, визначених податковим законодавством.
4	В. Кравченко [4, с. 73]	Обов'язкові платежі, що відповідно до законодавства запроваджуються органами місцевого самоврядування на підвідомчій території та повністю зараховуються до місцевих бюджетів.
5	О. Лазор [5, с. 93]	Обов'язкові безвідплатні платежі, що впроваджуються місцевими радами згідно з вимогами законодавства.
6	А. Крисоватий [6, с. 200]	Обов'язкові платежі юридичних осіб і громадян до місцевих бюджетів, що встановлюються відповідними органами самоврядування.
7	О. Романенко [7]	Обов'язкові платежі, що встановлюються сільськими, селищними та міськими радами, справляються в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються до місцевих бюджетів.

Зокрема, у підручнику «Фінанси» за редакцією С. Юрія та В. Федосова місцеві податки та збори розглядаються як обов'язкові платежі, встановлені органами місцевої влади і призначені до сплати в межах конкретної території за визначеними ставками [1, с. 97].

А. Загородній та Г. Вознюк у «Фінансово-економічному словнику» визначають їх як обов'язкові платежі фізичних та юридичних осіб до місцевих бюджетів, які встановлюються органами місцевого самоврядування [2, с. 264].

У підручнику «Місцеві фінанси» О. Кириленка місцеві податки і збори трактуються як обов'язкові внески до місцевих бюджетів, які здійснюються платниками у порядку та на умовах, визначених податковим законодавством [3, с. 75].

Схожу позицію висловлює і В. Кравченко у праці «Місцеві фінанси України», підкреслюючи, що місцеві податки і збори є обов'язковими платежами, які відповідно до чинного законодавства запроваджуються органами місцевого самоврядування на підвідомчій території і повністю зараховуються до місцевих бюджетів [4, с. 73].

У навчальному посібнику «Місцеве управління: поняття, терміни, визначення» О. Лазор характеризує місцеві податки і збори як обов'язкові безвідплатні платежі, що впроваджуються місцевими радами згідно з вимогами законодавства [5, с. 93].

Аналогічну точку зору висловлює А. Крисоватий, який зазначає, що місцеві податки і збори є обов'язковими платежами юридичних осіб і громадян до місцевих бюджетів, що встановлюються відповідними органами самоврядування [6, с. 200].

У свою чергу, О. Романенко у підручнику «Фінанси» [7] наголошує, що зазначені платежі встановлюються сільськими, селищними та міськими радами, справляються в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються до місцевих бюджетів.

Таким чином, узагальнюючи наукові підходи до трактування поняття «місцеві податки і збори», можна дійти висновку, що місцеві податки та збори

являють собою обов’язкові платежі, які встановлюються органами місцевого самоврядування в межах законодавчо визначених повноважень, справляються на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці та спрямовуються до місцевих бюджетів з метою забезпечення виконання їхніх функцій і повноважень.

Відповідно до положень розділу I Податкового кодексу України, система місцевого оподаткування охоплює чотири основні види податків і зборів, а саме: податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, а також туристичний збір (рис. 1.1).

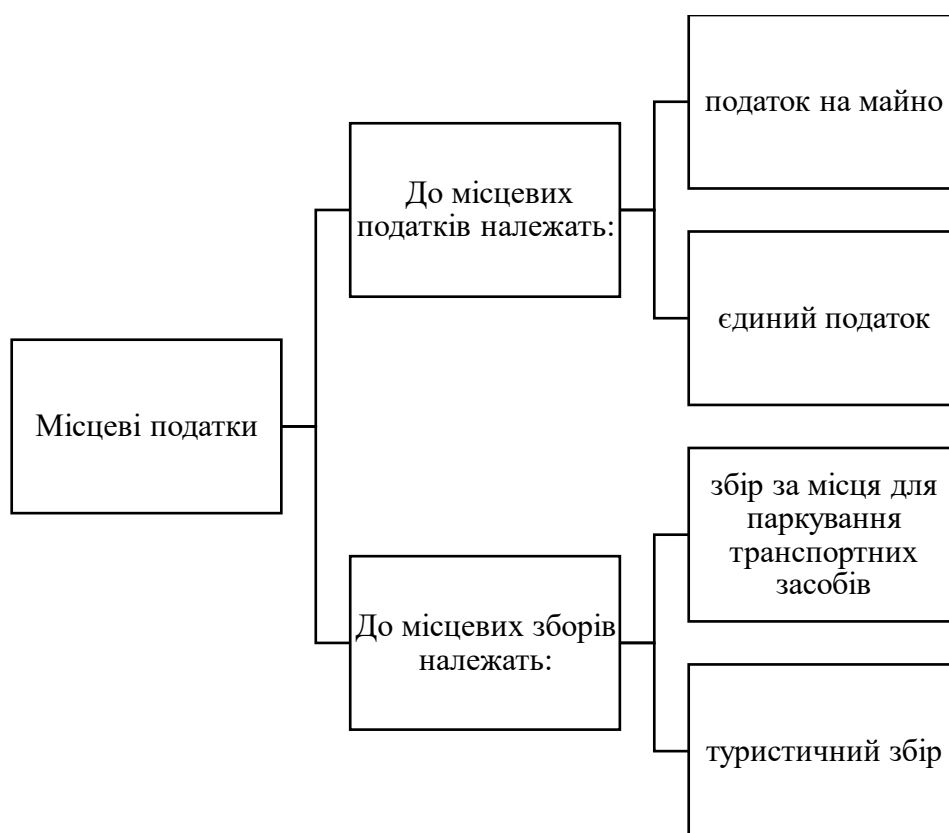

Рисунок 1.1 – Класифікація місцевих податків в Україні [15]

Місцевий податок на майно регулюється главою XII Податкового кодексу України і сплачується за місцем розташування об’єкта оподаткування – нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки (квартири, будинки, нежитлові приміщення). Ставки податку встановлюються рішеннями місцевих рад, але не можуть перевищувати для фізичних осіб 1,5 % розміру мінімальної заробітної плати за 1 кв. м і для юридичних осіб – 2,7 % відповідного

показника. Базою оподаткування є площа об'єкта, помножена на встановлену ставку, а податок сплачується щорічно за підсумками звітного року до бюджетів відповідних територіальних громад. Контролюючі органи надсилають платникам податкові повідомлення-рішення з розрахунком суми податку одразу після отримання даних про право власності або за графіком, затвердженим місцевими органами влади.

Єдиний податок (спрощена система оподаткування) встановлений розділом XIV Податкового кодексу та застосовується суб'єктами господарювання—фізичними та юридичними особами, які відповідають критеріям лімітів доходу й виду діяльності. Платники поділяються на чотири групи:

1. перша – фізособи-підприємці з максимальною річною виручкою до 1 336 000 грн і сплатою до 10 % прожиткового мінімуму щомісяця;
2. друга – ФОПи та сільськогосподарські товаровиробники з виручкою до 6 672 000 грн, ставка до 20 % мінімальної зарплати;
3. третя – юридичні та фізособи-підприємці з виручкою до 9 336 000 грн, ставка 3 % доходу (без ПДВ) або 5 % з ПДВ;
4. четверта – виключно сільськогосподарські товаровиробники, об'єктом є площа угідь, ставка в розмірі ставок сільгосподатку. Авансові внески та граничні ліміти щороку уточнюються законом про держбюджет (наприклад, із 1 січня 2025 р. мінімальна заробітна плата становить 8000 грн, прожитковий мінімум – 3028 грн). Порядок визначення доходів, база та строки сплати визначені статтями 292–293 ПКУ й залежать від групи платника та наявності ПДВ.

Збір за місця для паркування транспортних засобів передбачено статтею 268¹ Податкового кодексу, об'єктом оподаткування є земельна ділянка або автостоянка, відведена для платного паркування транспортних засобів. Ставки встановлюються рішеннями місцевих рад у межах до 0,075 % мінімальної заробітної плати за 1 кв. м на добу (наприклад, для мінімальної заробітної в 8000 грн. ставка не більше 6 грн/кв. м/день). Платниками є фізичні особи–

підприємці, які організовують діяльність з паркування, та юридичні особи, які утримують автостоянки; сплата здійснюється щоденно або згідно з рішенням ради територіальної громади.

Відповідно до статті 268 ПКУ, туристичний збір є місцевим збором, що справляється з туристів за тимчасове розміщення у готелях, хостелах, садибах тощо. Органи місцевого самоврядування вирішують, чи вводити збір, та встановлювати його ставку в межах до 0,5 % мінімальної зарплати за добу для внутрішнього туризму (до 40 грн у 2025 р.) та до 5 % мінімальної зарплати для в'їзного туризму (до 400 грн у 2025 р.). Платниками збору є суб'єкти, що надають послуги з тимчасового розміщення, які перераховують його до місцевого бюджету щомісяця або щоквартально залежно від рішення ради.

Для належного усвідомлення ролі місцевих податків і зборів доцільно здійснити аналіз функцій, які вони виконують у системі місцевого фінансового забезпечення. У науковій літературі виокремлюється шість ключових функцій місцевого оподаткування[8;9].

Регулятивна функція передбачає можливість впливу органів місцевого самоврядування на економічну активність населення шляхом коригування ставок податків і зборів. Зокрема, зниження податкового навантаження може слугувати стимулом для розвитку підприємництва в окремих галузях, тоді як підвищення ставок – інструментом наповнення бюджету та обмеження діяльності, що може мати негативні наслідки для громади.

Фіскальна функція полягає у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів за рахунок надходжень від місцевих податків і зборів. Ці фінансові ресурси є необхідною умовою для реалізації делегованих та власних повноважень органів місцевого самоврядування.

Функція децентралізації набула актуальності з початком реформи місцевого самоврядування в Україні у 2014 році. Передача повноважень та фінансових ресурсів від державного рівня до місцевого сприяє підвищенню автономності територіальних громад у здійсненні управлінських рішень.

Стимулююча функція полягає у тому, що ефективне встановлення податкових ставок може заохочувати розвиток підприємницької ініціативи та загалом економічної активності на місцевому рівні, що, у свою чергу, здатне сприяти залученню інвестицій і створенню нових робочих місць.

Контролююча функція реалізується через зворотний зв'язок між платниками податків і органами місцевого самоврядування. Зацікавленість населення у раціональному використанні бюджетних коштів сприяє підвищенню прозорості та ефективності фінансового управління.

Функція спільного фінансування передбачає використання місцевих податків і зборів для реалізації міжмуніципальних проєктів і програм, що мають важливе соціальне, економічне або інфраструктурне значення для кількох громад чи регіонів.

Місцеві податки і збори характеризуються низкою специфічних властивостей, що визначають їх роль у фінансовому забезпеченні розвитку територіальних громад. Зокрема, вони виступають важливою складовою дохідної частини місцевих бюджетів, формуючи фінансову базу для виконання завдань органів місцевого самоврядування. Механізм місцевого оподаткування здатен виконувати функцію інструмента впливу на структурні зрушення та динаміку соціально-економічного розвитку територій. Через систему місцевих податків і зборів органи місцевого самоврядування здійснюють вилучення частини валового внутрішнього продукту з подальшим його перерозподілом відповідно до потреб громади.

Відповідно до статті 4 Податкового кодексу України, функціонування місцевих податків і зборів ґрунтується на системі принципів, які забезпечують справедливість, ефективність і стабільність податкового процесу на місцевому рівні. До таких принципів належать:

1. Загальність оподаткування – кожен платник зобов'язаний сплачувати податки і збори, передбачені законодавством.
2. Рівність усіх платників перед законом – передбачає однакове ставлення до платників незалежно від релігійних переконань, соціального

статусу, національної чи расової належності, громадянства або форми власності.

3. Соціальна справедливість – визначення податкових зобов'язань відповідно до платоспроможності платників.

4. Фіскальна достатність – встановлення податків із урахуванням необхідності забезпечення збалансованості дохідної та видаткової частин бюджету.

5. Економічність оподаткування – забезпечення перевищення податкових надходжень над витратами на їх адміністрування.

6. Невідворотність відповідальності – передбачає обов'язковість притягнення до відповідальності за порушення норм податкового законодавства.

7. Стабільність – зміни в податковому законодавстві мають впроваджуватися не пізніше ніж за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, а встановлені ставки й пільги не підлягають зміні протягом бюджетного року.

8. Рівномірність та зручність сплати – передбачає визначення строків сплати податків таким чином, щоб забезпечити своєчасне надходження коштів до бюджету і зручність для платників.

9. Єдність підходу до встановлення податків і зборів – законодавче визначення усіх обов'язкових елементів податкового зобов'язання.

10. Встановлення і скасування податків та зборів – здійснюється в межах компетенції Верховної Ради України, органів місцевого самоврядування та рад об'єднаних територіальних громад відповідно до положень Конституції України та законодавчих актів.

З урахуванням окреслених принципів функціонування місцевого оподаткування, до місцевих податків і зборів висувається низка специфічних вимог, зумовлених як їх функціональним призначенням, так і особливостями сучасного стану податкової системи на місцевому рівні [10;11]. По-перше, ці вимоги впливають із важливої ролі місцевих податків і зборів у забезпеченні

ефективного соціально-економічного розвитку територій та задоволенні потреб їхніх мешканців. По-друге, наявна незначна частка місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів свідчить про їх перебування на етапі становлення. По-третє, спостерігається відсутність належного зв'язку між рівнем податкового навантаження на платників та обсягом і якістю суспільних послуг, що надаються на відповідних територіях. По-четверте, недосконалість механізмів планування, нарахування, обчислення і сплати місцевих податків та зборів знижує ефективність їх адміністрування. По-п'яте, чинні податкові ставки не завжди забезпечують достатній рівень надходжень до місцевих бюджетів, що негативно впливає на їхню фінансову спроможність. По-шосте, органи місцевого самоврядування позбавлені можливості самостійного запровадження власних податків і зборів, що обмежує їхню податкову автономію.

Проаналізуємо роль місцевих податків та зборів в Зведеному бюджеті України за 2022-2024 рр., що відображено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Динаміка доходів Зведеного бюджету в Україні в 2022-2024 рр., млн. грн. [12]

Показники	2022 р., млн. грн.	2023 р., млн. грн.	2024 р., млн. грн.
Усього (без урахування міжбюджетних трансфертів)	2196273	3104306,6	3587790
темپ приросту, %		41,34	15,57
Податкові надходження	1343225	1638085,00	2088284
темп приросту, %		21,95	27,48
Місцеві податки та збори	84305,1	100008,80	119871,8
темп приросту, %		18,63	19,86
Єдиний податок	4898	55805,40	69129
темп приросту, %		1039,35	23,88
Структура, %			
Місцеві податки та збори	3,84%	3,22%	3,34%
абсолютний приріст, %		-0,62%	0,12%
Єдиний податок	2,15%	1,80%	1,93%
абсолютний приріст, %		-0,35%	0,13%

Загальний обсяг надходжень (без трансфертів) у 2022 році становив 2 196 273,3 млн грн, у 2023 році – 3 104 306,6 млн грн. (+41,34%), а у 2024 році досяг 3 587 789,5 млн грн. (+15,57%), що свідчить про значне нарощування фіскального потенціалу у 2023 році на фоні стабілізаційних заходів уряду та поступового відновлення економічної активності після глибоких шоків 2022 року. Проте у 2024 році спостерігається деяке уповільнення темпів приросту, яке зумовлено переходом до фази посткризової стабілізації та вичерпанням ефектів екстенсивного зростання.

У 2022 році податкові надходження сягали 1 343 225 млн грн, у 2023 році – 1 638 085 млн грн (приріст на 21,95%), а у 2024 році – 2 088 283,8 млн грн (приріст на 27,48%). Варто зазначити, що у 2024 році темпи приросту податкових надходжень перевищили попередній рік, що свідчить про посилення ефективності фіскального адміністрування, а також поступове відновлення внутрішньої ділової активності суб'єктів господарювання.

У 2022 році обсяг місцевих податків та зборів становив 84 305,1 млн грн, у 2023 році – 100 008,8 млн. грн. (+18,63%), а у 2024 році – 119 871,8 млн грн. (+19,86%), що свідчить про поступове зміцнення фінансової самодостатності органів місцевого самоврядування, що корелює із загальною стратегією фіскальної децентралізації.

Найбільш динамічним елементом у структурі надходжень виступає єдиний податок. У 2022 році його обсяг становив лише 4 898 млн грн, тоді як у 2023 році він зріс до 55 805,4 млн грн, що відповідає рекордному темпу приросту у 1 039,35%. У 2024 році надходження від єдиного податку зросли до 69 129 млн грн (приріст 23,88%). Дане зростання у 2023 році може бути пояснене активним переходом суб'єктів малого та середнього бізнесу на спрощену систему оподаткування в умовах воєнного стану, а зменшення темпу приросту у 2024 році демонструє ознаки стабілізації цієї категорії надходжень.

Таким чином, місцеві податки і збори виступають ключовим інструментом фінансового забезпечення діяльності органів місцевого

самоврядування та виконання ними делегованих і власних повноважень. Вони характеризуються нормативно визначеним статусом, цільовою спрямованістю на наповнення місцевих бюджетів, а також здатністю впливати на соціально-економічний розвиток територій. Система місцевого оподаткування виконує низку важливих функцій – фіскальну, регулятивну, стимулюючу, контролюючу, децентралізаційну та функцію спільного фінансування, що підкреслює її багатогранне значення в контексті формування сталого місцевого самоврядування. Разом із тим, у сучасних умовах система місцевих податків і зборів стикається з рядом проблем: обмежена частка в структурі доходів місцевих бюджетів, слабкий зв'язок між податковим навантаженням і якістю наданих послуг, недосконалість механізмів адміністрування та обмежена податкова автономія громад. Ці чинники знижують ефективність функціонування місцевого оподаткування та потребують системних змін, орієнтованих на розширення фінансової бази місцевих бюджетів, підвищення прозорості та стимулювання економічної активності на рівні територіальних громад.

1.2. Нормативно-правове регулювання оподаткування місцевими податками і платежами

У системі місцевого оподаткування вагоме значення належить місцевим податкам і зборам, які становлять ключове джерело формування фінансової бази органів місцевого самоврядування. З утвердженням європейського вектора розвитку Україна активно впроваджує механізми децентралізації, що зумовлює необхідність посилення фінансової автономії місцевих громад. Ефективність функціонування місцевого самоврядування значною мірою залежить від надходжень, забезпечених через систему місцевих податків і зборів.

Правове регулювання у сфері місцевого оподаткування здійснюється низкою нормативно-правових актів, серед яких основними є: Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», а також підзаконні акти, зокрема постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів України, нормативні акти місцевих рад і рішення органів місцевого самоврядування (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 - Нормативно-правове регулювання оподаткування місцевими податками і платежами в Україні [13;14-18]

Конституція України закріплює засади місцевого самоврядування та надає його органам право запроваджувати місцеві податки і збори на відповідній території [15].

Ключовим нормативним документом, що системно регламентує порядок справляння місцевих податків і зборів, є Податковий кодекс України. У розділі V цього документа, «Місцеві податки та збори», визначено основні засади їх встановлення, справляння, обчислення, а також права і обов'язки суб'єктів оподаткування. Податковий кодекс формує загальні принципи функціонування місцевого оподаткування, тоді як конкретні параметри, включаючи ставки, об'єкти оподаткування, порядок надання пільг тощо, визначаються органами місцевого самоврядування відповідно до потреб конкретної територіальної громади.

У контексті регулювання місцевого оподаткування Податковий кодекс України виконує низку важливих функцій, зокрема [16]:

1. Визначає перелік місцевих податків і зборів, які можуть запроваджуватися на рівні територіальних громад;
2. Регламентує порядок обчислення та сплати місцевих податків і зборів, включаючи строки, способи та умови здійснення платежів;
3. Встановлює методологію визначення податкових ставок та об'єктів оподаткування;
4. Окреслює умови надання податкових пільг і механізми звільнення від оподаткування на місцевому рівні;
5. Містить положення щодо порядку розгляду звернень, скарг та оскарження рішень, що стосуються місцевого оподаткування.

Таким чином, Податковий кодекс України створює нормативну основу для реалізації податкових повноважень органів місцевого самоврядування, забезпечуючи баланс між централізованим регулюванням і децентралізованою фінансовою автономією.

Бюджетний кодекс України виступає основоположним нормативно-правовим актом, який регламентує взаємовідносини між державним та

місцевими бюджетами, а також формує правові засади функціонування податкової системи на місцевому рівні. У межах фінансово-бюджетної децентралізації цей кодекс визначає механізми розподілу бюджетних повноважень, включаючи порядок формування, розподілу та використання доходів місцевих бюджетів.

Законодавчі акти України, що регулюють питання місцевого самоврядування, зокрема Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», визначають правовий статус територіальних громад, обсяг їх повноважень, а також зобов'язання у сфері податкових відносин. Ці акти встановлюють принципи, за якими здійснюється регулювання податкової політики на місцях, у тому числі в частині ухвалення рішень щодо місцевих податків і зборів.

Наприклад, Закон України «Про місцеві податки та збори» чітко окреслює перелік таких податків і зборів, визначає механізми їх адміністрування та сплати, а також закріплює повноваження органів місцевого самоврядування щодо визначення ставок оподаткування та об'єктів оподаткування [17].

У свою чергу, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» закладає загальні принципи організації місцевого самоврядування та визначає компетенції місцевих рад у процесі встановлення місцевих податків і зборів.

Організаційне забезпечення функціонування системи місцевого оподаткування має комплексний характер і здійснюється як на державному, так і на місцевому рівнях [18, с. 33]. Централізовані державні інституції відповідають за нормативно-правове регулювання та загальну координацію, тоді як органи місцевого самоврядування реалізують процес безпосереднього адміністрування місцевих податків та зборів на відповідних територіях.

Конституція України, зокрема її стаття 143, закріплює право територіальних громад самостійно або через створені ними органи місцевого самоврядування встановлювати місцеві податки і збори відповідно до чинного законодавства [19]. Такий підхід забезпечує законодавче підґрунтя для

формування фінансової самостійності місцевих громад та створює передумови для ефективного управління ресурсами на місцях.

Відповідно до пункту 24 частини 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування», питання, пов'язані з місцевим оподаткуванням, вирішуються виключно на пленарних засіданнях сільських, селищних або міських рад. Місцеве самоврядування виконує важливу функцію в організації та забезпеченні ефективного функціонування системи місцевого оподаткування.

До компетенції місцевих органів належать такі основні напрямки діяльності:

1. Встановлення ставок місцевих податків і зборів, що здійснюється відповідними радами (міськими, селищними, сільськими) на території їх юрисдикції.
2. Визначення об'єктів оподаткування, до яких можуть належати, зокрема, нерухоме майно, транспортні засоби, земельні ділянки та інші ресурси.
3. Організація розподілу надходжень від місцевих податків і зборів між бюджетними програмами, зокрема фінансуванням соціальної сфери, освіти, охорони здоров'я та розвитку місцевої інфраструктури.
4. Забезпечення збору місцевих податків і зборів через виконавчі органи, підпорядковані відповідним радам, та їх зарахування до місцевих бюджетів.
5. Участь у фінансовому плануванні та бюджетуванні на місцевому рівні, що включає визначення пріоритетів і розмірів фінансових ресурсів для задоволення потреб населення.
6. Забезпечення прозорості та відкритості у сфері місцевого оподаткування шляхом інформування платників податків і громадськості про стан надходжень і використання фінансових ресурсів.

7. Організація контролю і нагляду за процесами збору та цільового використання місцевих податків і зборів, а також надання методичної підтримки для дотримання податкового законодавства.

8. Вдосконалення системи місцевого оподаткування шляхом оптимізації та спрощення процедур адміністрування податків і зборів.

9. Взаємодія з центральними та регіональними органами влади з метою координації дій у сфері місцевого оподаткування та узгодження податкової політики [20;21, с. 187].

Таким чином, місцеве самоврядування виступає ключовим суб'єктом у реалізації податкової політики на територіальному рівні, забезпечуючи збалансованість фінансових ресурсів і потреб громади.

Наказом № 239-Н від 16.05.2024 затверджено «Методичні рекомендації щодо організації здійснення місцевих запозичень, надання місцевих гарантій та управління місцевим боргом» - важлива складова фінансового менеджменту громад, що опосередковано впливає на забезпечення стабільності надходжень від місцевих податків [22].

Наказом № 474 від 27.09.2024 визначено методологію оцінювання ефективності інструментів податкової політики, що дозволяє аналізувати вплив ставок місцевих податків і зборів на економіку громад [23].

Внутрішні нормативні документи відіграють ключову роль у формуванні єдиної облікової, податкової та управлінської політики підприємства. Вони забезпечують узгодженість облікових процедур, відповідність вимогам чинного законодавства та підвищують ефективність фінансового управління. Серед основних документів, що регламентують систему обліку та оподаткування, виділяють наказ про облікову політику, наказ про податкову політику, а також регламенти з подання звітності та графіки податкових платежів.

Наказ про затвердження облікової політики підприємства формується на підставі вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського

обліку (П(С)БО), або Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) – залежно від статусу суб'єкта господарювання.

Такий наказ щорічно оновлюється і вводиться в дію з 1 січня нового звітного року. Він включає наступні положення:

- 1) визначення методів оцінки активів і зобов'язань, зокрема щодо основних засобів, запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 2) порядок ведення аналітичного обліку податкових зобов'язань – із відкриттям відповідних субрахунків (наприклад, 641/ПДВ, 641/податок на прибуток, 642/місцеві податки тощо);
- 3) регламентація строків відображення зобов'язань і податкових кредитів у Журналі-головній (включаючи використання відповідного програмного забезпечення, наприклад, Ibhgalter, М.Е.Дос, тощо);
- 4) методи нарахування амортизації, визначення бази для резервів, формування облікових оцінок і змін у методах обліку;
- 5) правила відображення податкових подій та коригувань фінансових результатів.

Таким чином, облікова політика забезпечує послідовність і прозорість у веденні обліку, а також служить основою для формування достовірної фінансової звітності.

Податкова політика підприємства є невід'ємною складовою його загальної фінансової стратегії. Вона затверджується окремим наказом керівника на підставі положень Податкового кодексу України та відповідних рішень органів місцевого самоврядування щодо ставок місцевих податків і зборів.

Основні елементи податкової політики включають:

- 1) вибір системи оподаткування (загальна чи спрощена), що залежить від обсягу доходів, кількості працівників та виду діяльності;
- 2) порядок ведення податкового обліку, з урахуванням розмежування між бухгалтерськими та податковими даними, формуванням податкових різниць (згідно з розділом III ПКУ);

3) графік подання податкової звітності, що встановлює черговість подання декларацій з податку на прибуток, ПДВ, податку на майно, земельного податку, ЄСВ тощо;

4) врахування граничних ставок місцевих податків, затверджених органами місцевого самоврядування, дані про які підприємство отримує з відкритих джерел – зокрема, з офіційного порталу ДПС України (tax.gov.ua);

5) податкове планування – розрахунок очікуваних податкових зобов'язань за період з метою оптимізації грошових потоків та мінімізації ризику порушень;

6) використання податкових пільг – із зазначенням підстав і переліку документів, які підтверджують право на пільгове оподаткування (наприклад, щодо майна неприбуткових організацій або пільг для ФОП I–II групи).

Податкова політика є важливим інструментом забезпечення податкової дисципліни та фінансової безпеки підприємства. Її ефективна реалізація дає змогу своєчасно виконувати податкові зобов'язання, уникати санкцій і зберігати ділову репутацію суб'єкта господарювання.

Отже, правове регулювання у сфері місцевого оподаткування базується на Конституції України, Податковому та Бюджетному кодексах, а також низці спеціальних законів і підзаконних актів, що створює нормативно-правове підґрунтя для делегування відповідних повноважень органам місцевого самоврядування. Податковий кодекс України чітко визначає основні засади запровадження, адміністрування та контролю за справлянням місцевих податків і зборів, водночас залишаючи органам місцевого самоврядування широкі можливості щодо встановлення ставок, надання пільг та управління доходами. Органи місцевого самоврядування відіграють провідну роль у реалізації податкової політики на місцях, забезпечуючи не лише ефективне адміністрування місцевих податків, а й прозорість у прийнятті рішень, контроль за цільовим використанням коштів та залучення громадськості до формування бюджету. В умовах децентралізації успішне функціонування

системи місцевого оподаткування стає запорукою фінансової незалежності громад і стимулом до підвищення якості управління на місцевому рівні.

1.3 Напрями ухилення від оподаткування місцевими податками і платежами та відповідальність за їх використання

У сучасних умовах децентралізації та зростання ролі місцевого самоврядування актуалізується проблема ефективного адміністрування місцевих податків і зборів. Одним із ключових викликів у цій сфері виступає ухилення від сплати податкових зобов'язань, що набуває системного характеру та негативно впливає на наповнення місцевих бюджетів. Ухилення від оподаткування місцевими податками, як правило, здійснюється шляхом навмисного приховування об'єктів оподаткування, заниження податкової бази або вартості активів, неправомірного застосування пільг, маніпуляцій із класифікацією об'єктів, створення тіньових суб'єктів господарювання, а також фальсифікації первинної документації та звітності.

Поширеними сферами реалізації подібних практик є земельний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, а також місцеві збори, зокрема туристичний збір та збори за розміщення зовнішньої реклами. Ці механізми, будучи частиною тіньової економіки, суттєво знижують рівень податкової дисципліни, деформують конкурентне середовище на локальних ринках та ускладнюють реалізацію соціально-економічних програм на місцевому рівні (табл. 1.3) [24;25;26;27;28;29;30].

Таблиця 1.3 – Порушення оподаткування місцевими податками і платежами

№	Назва порушення	Суть порушення
1	2	3
1	Приховування або несвоєчасна реєстрація об'єктів оподаткування	Нереєстрація землі чи нерухомості з метою уникнення податків

Продовження таблиці 1.3

1	2	3
2	Заниження бази оподаткування	Заниження площі або завищення зносу для зменшення податкової бази
3	Невірна класифікація та пільги	Перекваліфікація об'єктів або безпідставне використання пільг
4	Використання фіктивних або тіньових суб'єктів господарювання	Створення ФОП або підприємств без реальної діяльності для оформлення дозволів і зменшення місцевих зборів
5	«Дроблення» бізнесу	Розділення великого бізнесу на дрібні суб'єкти для застосування нижчих податкових ставок
6	Фальсифікація документів	Подання підроблених договорів, актів тощо для обґрунтування знижених зобов'язань

1. Приховування або несвоєчасна реєстрація об'єктів оподаткування. У багатьох випадках платники взагалі не реєструють у реєстрах земельні наділи чи об'єкти нерухомості, щоб уникнути нарахування місцевих податків. Зокрема, в Черкаській області ДПС виявила схему, де через несвоєчасну реєстрацію землі до місцевих бюджетів не було спрямовано понад 5,6 млн грн платежів. Аналогічні випадки стосувалися й об'єктів нерухомості, коли нежитлові приміщення не були внесені до реєстру або заявлені як «будівлі, що добудовуються».

2. Заниження бази оподаткування та маніпуляції з вартістю активів. Підприємства та фізичні особи занижують площу земельних ділянок та квартир, вказуючи менші площі в документах, або використовують завищені норми зносу будівель для зменшення вартості об'єкта. Подібні маніпуляції із вартісними показниками нерухомості призводять до заниження податку на нерухоме майно на суми від 3 до 8 млн грн.

3. Невірна класифікація та використання пільг. Часто для зменшення податкових зобов'язань об'єкти цільового призначення (наприклад, комерційні будівлі) «перекваліфікують» у промислові чи виробничі, що мають нижчу ставку. Також безпідставно заявляють пільги: мешканці зони бойових дій чи багатодітні сім'ї подають документи на звільнення від сплати податку на нерухомість або земельного податку.

4. Використання «фіктивних» чи «тіньових» суб'єктів господарювання. Для ухилення від сплати місцевих зборів (збір за розміщення реклами, туристичний збір тощо) створюють фіктивні підприємства або ФОП, які не ведуть реальної діяльності, але оформляють необхідні дозволи й укладають «паспорти-вивіски». Такі структури використовуються для безтоварних операцій і карусельних схем, що мінімізують перерахування зборів до муніципальних бюджетів.

5. Схеми «дроблення» бізнесу та групові зменшення ставок. Поширена практика «дроблення» великого підприємства на кілька малих, щоб кожна з них потрапляла під пільгові ставки чи лімітні бази (наприклад, для ФОП I–II групи єдина ставка значно нижча). ДПС виявила таку схему в мережі електроніки, через яку бюджети втратили понад 286 млн грн.

6. Фальсифікація та подання недостовірних документів. Для обґрунтування заниження податків платники подають сфальсифіковані договори оренди, акти приймання-передачі площ, акти технічного стану будівель, що містять завідомо неправдиві дані. Наприклад, схема «Міксер» полягала у формуванні надмірного податкового кредиту через імпорт товарів - фактично велосипеди на папері використовувалися у будівництві, щоб зменшити ПДВ-зобов'язання.

Відповідальність за ухилення від оподаткування місцевими податками і платежами передбачає адміністративну та кримінальну відповідальність за ухилення від оподаткування місцевими податками і платежами в Україні. Передусім слід зазначити, що адміністративні стягнення застосовуються за незначні та середні порушення порядку декларування й сплати місцевих податків, тоді як кримінальна відповідальність настає при умисному ухиленні, що спричинило недоплату в значних, великих або особливо великих розмірах. Адміністративні штрафи вимірюються в неоподатковуваних мінімумах доходів громадян (НМДГ) і можуть сягати від 5 до 15 НМДГ за одне правопорушення, а за повторні – до 25 НМДГ. Кримінальні санкції за ст. 212 ККУ передбачають штрафи від 5 000 до 25 000 НМДГ, конфіскацію майна та

позбавлення права обіймати посади чи займатися діяльністю до трьох років, залежно від ступеня тяжкості діяння [31].

Таблиця 1.4 – Види порушень за місцевими податками і платежами та обсяг штрафу

№	Вид порушення	Норма закону	Розмір штрафу (первинне порушення)	Розмір штрафу (повторне порушення)
1	Неподання або несвоєчасне подання декларацій про місцеві податки	ст. 164-1 КУпАП	5–10 НМДГ (85–170 грн)	10–15 НМДГ (170–255 грн)
2	Неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень	ст. 163-2 КУпАП	5–10 НМДГ (85–170 грн)	10–15 НМДГ (170–255 грн)
3	Умисна несвоєчасна або неповна сплата податкових зобов'язань	п. 124 ПКУ	25 % від суми зобов'язання	50 % (при повторенні протягом 1095 днів або простроченні понад 90 днів)
4	Подання фальсифікованих документів або недостовірних даних	ст. 163-1 КУпАП	5–10 НМДГ (85–170 грн)	до 15 НМДГ (до 255 грн)

1. Неподання або несвоєчасне подання декларацій про місцеві податки (ст. 164-1 КУпАП). Неподання або несвоєчасне подання платниками декларацій про об'єкти оподаткування (земельний податок, податок на нерухоме майно тощо) тягне за собою накладення штрафу у розмірі від 5 до 10 НМДГ (85–170 грн.).

За вчинення того ж порушення повторно протягом року штраф збільшується до від 10 до 15 НМДГ (170–255 грн.).

2. Неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на сплату місцевих податків (ст. 163-2 КУпАП). Неподання або несвоєчасне подання уповноваженими особами платіжних доручень на перерахування місцевих податків і зборів – штраф від 5 до 10 НМДГ (85–170 грн.).

За повторне порушення протягом року – від 10 до 15 НМДГ (170–255 грн.).

3. Штрафи за умисну несвоєчасну або неповну сплату грошових зобов'язань (п. 124 ПКУ). У разі умисного несплати або несвоєчасної сплати місцевих податків та зборів накладається штраф у розмірі 25 % від суми несплаченого зобов'язання.

При повторному порушенні протягом 1095 днів або простроченні понад 90 днів – 50 % від суми зобов'язання.

4. Інші адміністративні правопорушення. Фальсифікація документів, подавання недостовірних даних до реєстрів нерухомості або землекористування також може кваліфікуватися за ст. 163-1 КУпАП із штрафом від 5 до 10 НМДГ та повторним – до 15 НМДГ.

Крім того, за правопорушення, пов'язані з порушенням порядку ведення податкового обліку, передбачені додаткові штрафи від 9 до 18 НМДГ згідно зі ст. 164-3 КУпАП.

Стаття 212 Кримінального кодексу України встановлює наступні види кримінальної відповідальності за порушення та ухилення від сплати податків:

Таблиця 1.5 - Види кримінальної відповідальності за порушення та ухилення від сплати за місцевими податками і платежами

№	Вид порушення	Санкція	Додаткові покарання
1	Умисне ухилення, що спричинило недоплату в значних розмірах	Штраф від 5 000 до 10 000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади або займатися діяльністю до 3 років (або без такого)
2	Умисне ухилення, вчинене групою осіб або що призвело до недоплати в великих розмірах	Штраф від 10 000 до 15 000 НМДГ	Аналогічне додаткове покарання, як у пункті 1
3	Ухилення особою, раніше судимою, або що спричинило недоплату в особливо великих розмірах	Штраф від 15 000 до 25 000 НМДГ	Конфіскація майна та позбавлення права обіймати посади до 3 років
4	Добровільне погашення зобов'язань до моменту притягнення до відповідальності	Звільнення від кримінальної відповідальності	Відсутні за умови повної сплати податків, зборів, пені та штрафів

1. Умисне ухилення, що спричинило недоплату в значних розмірах, карається штрафом від 5 000 до 10 000 НМДГ із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися діяльністю до трьох років або без такого.

2. За умисне ухилення, вчинене групою осіб за попередньою змовою або що призвело до недоплати в великих розмірах – штраф від 10 000 до 15 000 НМДГ з аналогічним додатковим покаранням.

3. У разі вчинення особою, раніше судимою за ухилення, або якщо діяння спричинило недоплату в особливо великих розмірах – штраф від 15 000 до 25 000 НМДГ із конфіскацією майна та позбавленням права обіймати посади до трьох років.

4. Особа звільняється від кримінальної відповідальності за ст. 212 ККУ, якщо до притягнення її до відповідальності сплачено всі податки, збори та відшкодовано заподіяну шкоду (штрафи, пеня).

Усунення ухилень від оподаткування місцевими платежами вимагає не лише адекватного законодавства, а й належної роботи електронних реєстрів, автоматизованих сервісів і жорсткого контролю з боку органів місцевого самоврядування. Постійний моніторинг і обмін інформацією між державними реєстрами дозволяє виявляти «тіньові» схеми та фіктивні операції, пом'якшуючи фінансові втрати місцевих бюджетів.

У контексті підвищення ефективності системи адміністрування місцевих податків та зборів, з урахуванням існуючих інституційних і нормативних передумов, доцільним є впровадження комплексу рекомендацій, що поєднують правові, організаційні та технологічні заходи. Рекомендовані напрямки удосконалення можуть бути реалізовані як у межах чинного законодавства, так і шляхом ініціювання відповідних змін до нормативно-правової бази.

У межах чинного законодавства першочергового значення набуває цифровізація процесів інформування платників податків. Зокрема, на сьогодні існує електронний кабінет платника податків, де розміщені дані платників податків, однак, на жаль не всі платники мають до нього доступ. Саме тому

слід забезпечити оцифрування податкових повідомлень-рішень з подальшою їх доставкою через електронні канали комунікації, такі як портал «Дія», смс-повідомлення, електронна пошта, банківські мобільні додатки тощо. Паралельно необхідно посилити взаємодію з банківськими установами та операторами поштового зв'язку для оперативного інформування громадян про наявну податкову заборгованість.

Не менш важливим є забезпечення системної верифікації інформації щодо платників податків у співпраці з Пенсійним фондом України та Міністерством соціальної політики, насамперед у частині актуалізації відомостей про осіб, які користуються податковими пільгами. Важливо також досягти ефективної синхронізації інформаційних баз даних Державної податкової служби з Державним земельним кадастром та Державним реєстром речових прав на нерухоме майно. Така взаємодія дозволить підвищити точність податкових нарахувань і розширити доступ органів місцевого самоврядування (ОМС) до релевантної інформації, у тому числі шляхом надання необхідного ІТ-інструментарію відповідальним посадовим особам.

З метою розширення доступності податкових послуг доцільним є подальше впровадження їх в інфраструктуру центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Це може реалізовуватись через розміщення у ЦНАП працівників або підрозділів ДПС (за ініціативою ОМС), а також шляхом делегування частини функцій адміністраторам ЦНАП через інтеграцію їхніх інформаційних систем із цифровими платформами, такими як портал «Дія» чи системи ДПС.

Однак для досягнення системного ефекту в сфері адміністрування місцевих податків необхідне також удосконалення законодавчого регулювання. Зокрема, доцільно ініціювати внесення змін до чинного законодавства з метою:

- передбачення можливості делегування ОМС окремих функцій або розширення повноважень у сфері адміністрування місцевих податків;

- надання органам місцевого самоврядування доступу до інформаційно-комунікаційної системи «Податковий блок» для отримання розширених аналітичних даних про надходження місцевих податків і зборів;
- закріплення за ОМС права звертатися до суду з метою стягнення заборгованості зі сплати місцевих податків;
- нормативного врегулювання питань оподаткування незареєстрованих об'єктів нерухомості, зокрема об'єктів незавершеного будівництва.

Водночас слід передбачити механізми державної підтримки громад у процесі розширення їх повноважень у сфері податкового адміністрування. Йдеться про надання інституційної, технічної та кадрової підтримки для забезпечення ефективного виконання нових функцій. Крім того, необхідним є вдосконалення цифрових сервісів ДПС, що забезпечать автоматизацію адміністрування місцевих податків і зборів, а також сприятимуть зменшенню адміністративного навантаження на платників і підвищенню прозорості фіскального процесу.

Таким чином, порушення у сфері справляння місцевих податків і зборів стали системним явищем в Україні, особливо щодо земельного податку, податку на нерухомість і місцевих зборів, таких як туристичний збір та плата за розміщення зовнішньої реклами. Масштабне приховування об'єктів оподаткування, маніпулювання базою оподаткування, зловживання пільгами, створення фіктивних суб'єктів господарювання, «дроблення» бізнесу та фальсифікація документів призводять до значних втрат місцевих бюджетів, деформації конкуренції та послаблення податкової дисципліни. У відповідь на це держава застосовує як адміністративні, так і кримінальні санкції, проте ефективність боротьби з подібними схемами залишається недостатньою. Це вказує на нагальну потребу посилення контролю, удосконалення механізмів виявлення порушень та підвищення відповідальності за ухилення від оподаткування на місцевому рівні. Ефективне усунення ухилень від сплати місцевих податків потребує комплексного підходу, який включає як вдосконалення законодавства, так і активне впровадження цифрових

технологій та налагоджену взаємодію між органами державної влади й місцевого самоврядування. Важливу роль відіграє цифровізація податкового адміністрування, що дозволяє підвищити точність нарахувань, забезпечити прозорість фіскальних процедур і розширити доступність податкових послуг. Для досягнення системного ефекту необхідно не лише інтегрувати місцеві органи в єдину інформаційно-аналітичну інфраструктуру, але й забезпечити їм необхідну нормативну, технічну та кадрову підтримку з боку держави. Лише за умов реалізації таких взаємопов'язаних правових, організаційних та технологічних заходів можна очікувати на зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів та зниження тінізації податкових надходжень.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА МІСЦЕВИМИ ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» ТА НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

2.1 Організація роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад податкової політики ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»

Товариство з обмеженою відповідальністю «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» (далі – ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА») зареєстроване 23 вересня 2009 року та має свідоцтво про державну реєстрацію під кодом ЄДРПОУ 36694398. Організаційно-правова форма підприємства – товариство з обмеженою відповідальністю. Місцезнаходження підприємства – місто Київ, індекс 01133.

Статутний капітал ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» станом на 01.05.2025 становить 350 000 грн. Засновниками підприємства є три фізичні особи громадяни України: Богданова Ольга Сергіївна (50% статутного капіталу), Воробієнко Артем Євгенович (25%) та Ніканорова Ольга Костянтинівна (25%). Кінцевими бенефіціарами та власниками вирішального впливу на діяльність підприємства також виступають зазначені особи.

Керівником ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» є Богданова Ольга Сергіївна, яка одночасно виконує функції головного бухгалтера та підписанта, що підтверджує її безпосередню участь в управлінні та представництві підприємства в правовідносинах. Також до уповноважених осіб належать Воробієнко Артем Євгенович та Ніканорова Ольга Костянтинівна, які мають право вчиняти юридичні дії від імені компанії, включно з укладанням та підписанням договорів.

Основними напрямками діяльності ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» є надання послуг у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та консультування з питань оподаткування (код діяльності 69.20), діяльність у сфері права (код 69.10), а також консультування з питань комерційної діяльності та керування (код 70.22). Такий спектр діяльності свідчить про орієнтацію підприємства на забезпечення комплексної підтримки бізнесу в частині фінансового, податкового та правового супроводу.

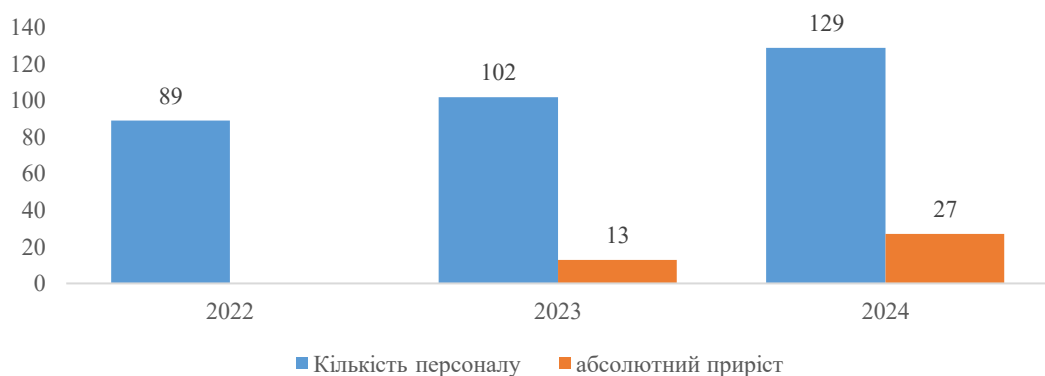

Рисунок 2.1 – Динаміка чисельності персоналу ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., осіб [32;33;34]

Чисельність працівників підприємства у 2022 році становила 89 осіб, у 2023 році цей показник зріс до 102 осіб, а у 2024 році досяг позначки у 129 осіб. У 2024 році спостерігається більш інтенсивне збільшення штату – 27 осіб до 129 осіб. Така позитивна динаміка вказує на зростаючу потребу у трудових ресурсах, що є ознакою сталого розвитку підприємства.

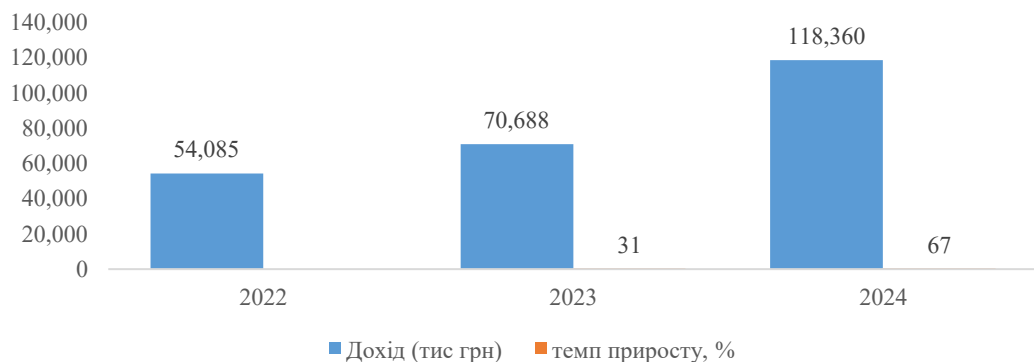

Рисунок 2.2 – Динаміка чистого доходу ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31;32;33]

Дохід підприємства у 2022 році становив 54 085 тис. грн, у 2023 році зріс на 31 % і досяг 70 688 тис. грн, а у 2024 році збільшився на 67 % порівняно з попереднім роком і склав 118 360 тис. грн. Високі темпи приросту доходу у 2024 році свідчать про суттєве покращення ринкової позиції підприємства та розширення обсягів реалізації послуг.

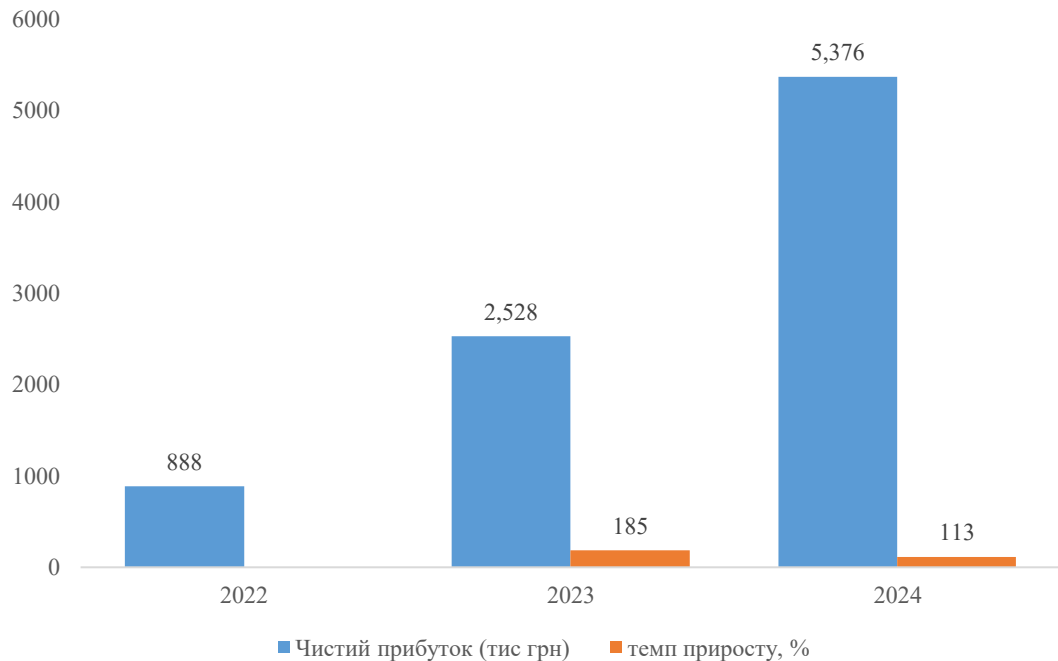

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого прибутку ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31; 32; 33]

У 2022 році чистий прибуток склав 888 тис. грн, у 2023 році відбулося його збільшення на 185 % до 2 528 тис. грн, а у 2024 році прибуток зріс ще на 113 % і досяг 5 376 тис. грн. Високий темп приросту прибутку у 2023-2024 році свідчить про суттєве покращення рентабельності діяльності внаслідок оптимізації витрат.

Активи підприємства у 2022 році становили 27 402 тис. грн, що у 2023 році зросло лише на 4 % до 28 517 тис. грн, а у 2024 році збільшилось на 59 % і досягло 45 239 тис. грн. Така динаміка активів підтверджує розвиток виробничого потенціалу та посилення ресурсної бази підприємства.

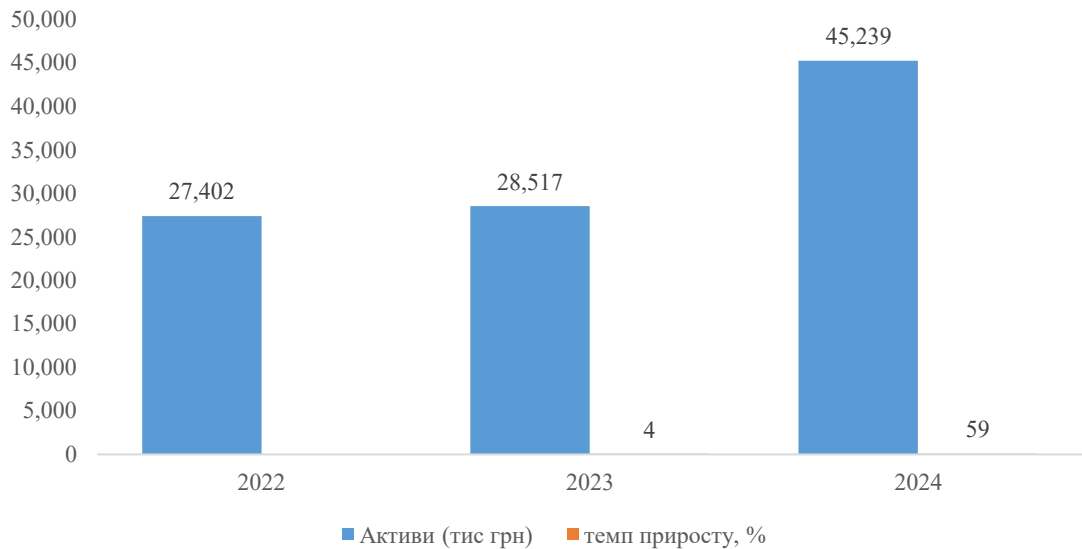

Рисунок 2.4 – Динаміка активів ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31; 32; 33]

У 2022 році довгострокові зобов'язання відсутні, однак у 2023 році вони з'явилися в обсязі 862 тис. грн, а у 2024 році збільшилися до 2 212 тис. грн, що відповідає темпу приросту 157 %. Це свідчить про залучення підприємством довгострокового фінансування.

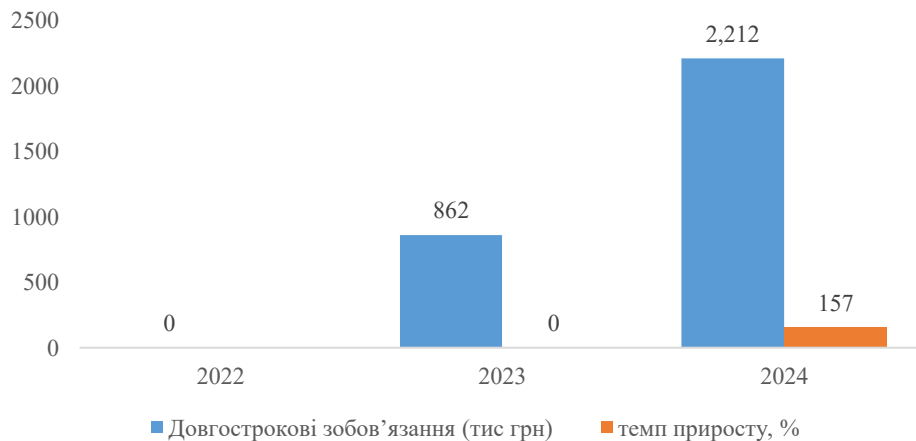

Рисунок 2.5 – Динаміка довгострокових зобов'язань ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31; 32; 33]

Поточні зобов'язання підприємства у 2022 році становили 25 985 тис. грн, у 2023 році знизилися на 9 % до 23 710 тис. грн, що свідчить про покращення ліквідності та ефективність управління короткостроковими

зобов'язаннями. Проте у 2024 році поточні зобов'язання зросли на 42 % і склали 33 707 тис. грн.. Така зміна потребує уваги для забезпечення фінансової стійкості.

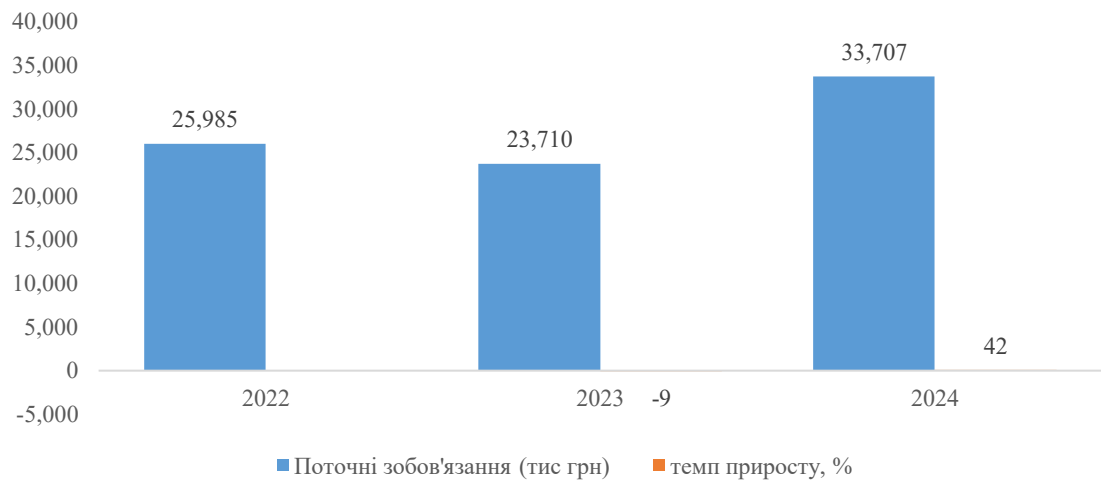

Рисунок 2.6 – Динаміка поточних зобов'язань ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31; 32; 33]

Власний капітал підприємства за аналізований період демонструє стійку позитивну динаміку, зростаючи від 1 417 тис. грн у 2022 році до 3 945 тис. грн у 2023 році (темп приросту 178 %) та до 9 320 тис. грн у 2024 році (темп приросту 136 %). Це свідчить про посилення фінансової стійкості підприємства.

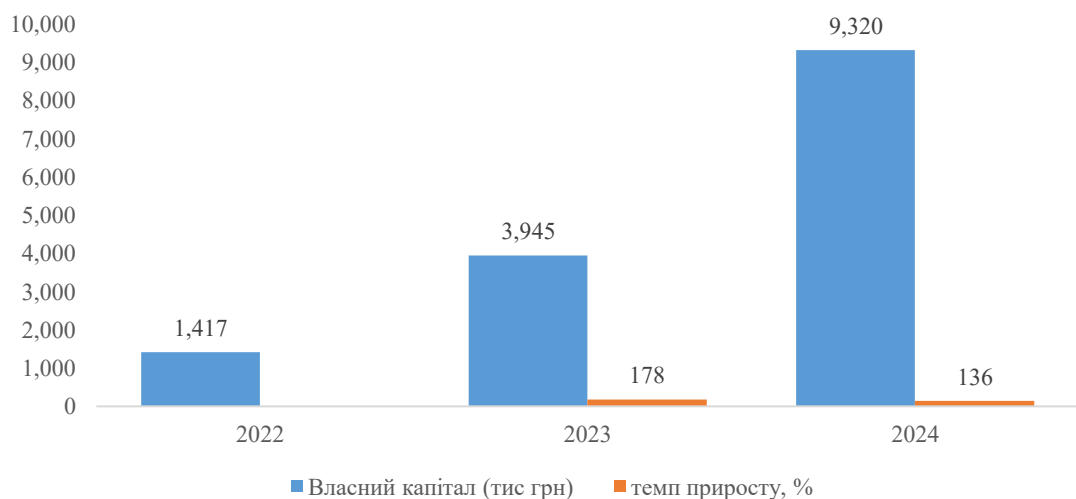

Рисунок 2.7 – Динаміка власного капіталу ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31; 32; 33]

Управління товариством з обмеженою відповідальністю «Кроу Ерфольг Україна» здійснюється відповідно до принципів корпоративного управління, де ключову роль відіграють Загальні збори учасників, які є вищим органом управління та приймають стратегічно важливі рішення щодо напрямів діяльності підприємства. Поточне керівництво господарською діяльністю Товариства здійснюється одноосібним виконавчим органом – директором, функції якого наразі виконує Ольга Богданова. До компетенції директора належить оперативне управління підприємством та вирішення питань, що не входять до виключної компетенції Загальних зборів. Директор обирається Загальними зборами учасників, є підзвітним цьому органу та забезпечує реалізацію його рішень.

Функціональне забезпечення процесу управління здійснюється через відповідні структурні підрозділи, зокрема:

- департамент аудиту;
- департамент контролю якості;
- департамент управління персоналом та адміністративний департамент, які виконують спеціалізовані управлінські та аналітичні функції в межах покладених повноважень.

Підприємство ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» є частиною міжнародної мережі Crowe Global і надає послуги з бухгалтерського обліку, аудиту та податкового консультування, спрямовані на мінімізацію податкових ризиків клієнтів та оптимізацію податкових зобов'язань.

Податкова політика компанії базується на комплексному підході, що поєднує дотримання вимог українського податкового законодавства та використання міжнародних стандартів для ефективного податкового планування та контролю. Облікова політика ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» формується у вигляді наказу про облікову політику – сукупності принципів, методів і процедур, що забезпечують однорідність і порівнянність фінансової інформації, та безпосередньо впливають на податкову базу

підприємства через вибір альтернативних методів оцінки й відображення операцій.

Податкова політика підприємства – це внутрішній механізм планування, обліку та контролю податкових зобов'язань, що включає формування стратегії мінімізації податкових ризиків, вибір оптимальних податкових режимів та інструментів податкового планування з урахуванням положень Податкового кодексу України. Вона охоплює визначення цілей (забезпечення своєчасної та повної сплати податків, легальне зменшення податкового навантаження), принципів (законність, прозорість, економічна доцільність) та етапів розробки (аналіз поточного стану, розробка стратегії, її затвердження, моніторинг і коригування). У випадку ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» податкова політика поєднує в собі дотримання стандартів Crowe Global та індивідуальні рекомендації щодо оптимізації податкових платежів клієнтів через використання методів трансферного ціноутворення, застосування податкових пільг і побудову внутрішньої системи податкового контролю.

Облікова політика визначається як «сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» згідно зі ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV та п. 3 розд. I НП(С)БО 1. Основні складові елементи включають вибір методів оцінки активів (наприклад, нормативно-методичні підходи до амортизації), обліку зобов'язань (порядок визнання відстрочених податкових активів і зобов'язань), уніфікованих процедур документообігу, системи аналітичних рахунків, перелік аналітичних ознак для консолідації даних, а також встановлення меж застосування окремих методів (наприклад, для запасів - FIFO або середньозваженої собівартості).

Матеріальність (суттєвість) облікової інформації в обліковій політиці встановлюється як граничні значення показників, при перевищенні яких інформація вважається суттєвою і підлягає розкриттю в фінансовій звітності. Підприємство самостійно визначає поріг суттєвості з урахуванням специфіки

свої діяльності, очікуваних користувачів звітності та галузевих стандартів; непомітні за обсягом операції можуть бути класифіковані як не суттєві й не відображатися детально для спрощення обліку.

Затвердження облікової політики відбувається через видання наказу керівником або уповноваженим органом, де зазначаються всі методи оцінки й обліку, які мають альтернативні варіанти згідно з нормативними актами, та порядок їх застосування. Одноваріантні методи, чітко регламентовані законодавством, до наказу не включають, що економить час і забезпечує фокус на критичних питаннях обліку.

При внесенні змін до облікової політики застосовується або ретроспективний, або перспективний підхід відповідно до п. 7–8 НП(С)БО 6 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках і виправлення помилок». Ретроспективний підхід передбачає коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок періоду, в якому вноситься зміна, та перерахунок показників минулих звітних періодів. Перспективний підхід застосовується, коли неможливо оцінити вплив змін на попередні періоди – нові методи розкриваються лише в поточному та майбутніх періодах.

Процес розробки наказу починається з аналізу галузевих норм, оцінки альтернативних методів обліку, узгодження з власником або керівником згідно з установчими документами і закінчується реєстрацією наказу у внутрішньому журналі реєстрації розпорядчих документів. Залучаються головний бухгалтер, юридичний відділ та, за потреби, зовнішні консультанти з Crowe Global для врахування міжнародних аспектів і кращих практик.

Обрані в обліковій політиці методи безпосередньо впливають на величину оподаткованого прибутку підприємства. Наприклад, метод амортизації обладнання (лінійний чи дегресивний) змінює суму амортизаційних витрат і, відповідно, базу нарахування податку на прибуток. Визначення суми відстрочених податкових активів і зобов'язань залежить від обраних методів обліку податкових різниць (нарахування резервів, оцінка запасів за певним методом) – це впливає на суму відтермінованого податку в

балансі й звіті про фінансові результати. Отже, узгодженість та взаємозв'язок облікової та податкової політик підприємства дозволяють не лише дотримати вимоги законодавства, а й реалізувати податкову стратегію щодо оптимізації податкових платежів та управління податковими ризиками.

Таким чином, ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» як складова міжнародної мережі Crowe Global здійснює діяльність з бухгалтерського обліку, аудиту та податкового консультування, орієнтовану на мінімізацію податкових ризиків і оптимізацію податкових зобов'язань. Податкова політика підприємства ґрунтується на збалансованому поєднанні вимог українського законодавства та міжнародних стандартів, що забезпечує ефективне податкове планування і контроль. Облікова політика, оформлена у вигляді наказу, встановлює чіткі принципи, методи і процедури ведення обліку, що забезпечують однорідність і порівнянність фінансової інформації та мають прямий вплив на податкову базу. Внутрішній механізм податкової політики спрямований на легальне зменшення податкового навантаження з дотриманням принципів законності, прозорості та економічної доцільності, а також включає використання інструментів трансферного ціноутворення, податкових пільг і системи внутрішнього контролю. Вибір методів оцінки активів, зобов'язань та інших об'єктів обліку, а також визначення меж матеріальності інформації, сприяють адаптації облікової системи до специфіки діяльності підприємства та очікувань користувачів звітності. Затвердження і зміни облікової політики здійснюються з дотриманням вимог нормативних документів і забезпечують гнучкість і відповідність сучасним умовам господарювання. Взаємозв'язок облікової та податкової політик дає змогу не лише виконувати законодавчі вимоги, а й реалізувати податкову стратегію підприємства, спрямовану на оптимізацію податкових платежів та ефективне управління податковими ризиками, що є ключовим фактором фінансової стабільності і конкурентоспроможності ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА».

2.2 Облік розрахунків з бюджетом за місцевими податками і платежами ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»

Рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами» призначений для узагальнення інформації про зобов'язання підприємства перед бюджетом за податками, зборами та іншими обов'язковими платежами, відповідно до вимог чинного податкового законодавства. У межах цього рахунку відкриваються такі субрахунки:

Субрахунок 641 «Розрахунки за податками» використовується для обліку нарахування та сплати податків, зокрема податку на прибуток, податку на додану вартість та інших, передбачених чинним законодавством.

Субрахунок 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» призначений для відображення зобов'язань за обов'язковими платежами, які не належать до податків і не підлягають обліку на рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням», але встановлені відповідними нормативно-правовими актами.

Субрахунок 643 «Податкові зобов'язання» забезпечує облік сум податку на додану вартість, нарахованих на підставі авансових платежів, отриманих за продукцію, товари, нематеріальні активи, а також за роботи і послуги, що підлягають подальшому постачанню (виконанню).

Субрахунок 644 «Податковий кредит» застосовується для обліку сум податку на додану вартість, які надають підприємству право на зменшення податкових зобов'язань у відповідному податковому періоді.

Аналітичний облік на рахунку 64 ведеться за кожним видом податку або збору окремо, що забезпечує деталізацію та обґрунтованість податкових розрахунків.

Згідно з положеннями Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», витрати (або дохід) з податку на прибуток визначаються за наступною формулою:

Витрати (дохід) з податку на прибуток = Поточний податок на прибуток + Δ ВПЗ – Δ ВПА,

де: Δ ВПЗ – зміна суми відстрочених податкових зобов'язань протягом звітного періоду, що розраховується як різниця між сальдо по кредиту рахунку 54 «Відстрочені податкові зобов'язання» на кінець і початок звітного року;

Δ ВПА – зміна суми відстрочених податкових активів, що визначається як різниця між сальдо по дебету рахунку 17 «Відстрочені податкові активи» на кінець і початок звітного року.

Облік розрахунків з податку на прибуток здійснюється із застосуванням субрахунку 641 «Розрахунки за податком на прибуток», який є складовою рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами». Нарахування податку на прибуток відображається у бухгалтерському обліку за кредитом субрахунку 641 із одночасним відображенням дебету відповідних рахунків залежно від характеру нарахування. При обліку суми податку, не пов'язаної з відстроченими податковими наслідками, здійснюється кореспонденція з дебетом рахунку 98 «Податок на прибуток».

У випадках, коли нарахування поточного податку на прибуток супроводжується визнанням відстрочених податкових активів (ВПА), відповідну суму відображають за дебетом рахунку 17 «Відстрочені податкові активи». Якщо ж відбувається списання раніше сформованих відстрочених податкових зобов'язань (ВПЗ), то кореспонденція встановлюється з дебетом рахунку 54 «Відстрочені податкові зобов'язання».

Варто зазначити, що внаслідок відмінностей між бухгалтерським і податковим обліком, сума поточного податку на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету (відображається за кредитом субрахунку 641), як правило, не збігається із сумою витрат з податку на прибуток, яка обліковується за дебетом рахунку 98. Така невідповідність обумовлена впливом тимчасових різниць, які коригуються через рахунки 17 і 54 відповідно.

Таким чином, облік податку на прибуток передбачає ведення відповідних записів на субрахунку 641 у кореспонденції з рахунками 17, 54 та

98 залежно від економічного змісту операції, що забезпечує достовірне відображення податкових зобов'язань і витрат у фінансовій звітності підприємства.

Таблиця 2.1 - Облік податку на прибуток ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЫГ УКРАЇНА» [31;32;33]

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Нараховано поточний податок на прибуток за рахунок збільшення ВПА	17	641/ПНП	50 000
2	Нараховано поточний податок на прибуток за рахунок зменшення ВПЗ	54	641/ПНП	20 000
3	Нараховано поточний податок на прибуток	98	641/ПНП	100 000
4	Перераховано авансовий внесок при виплаті дивідендів	641/Аванс із дивідендів	311	25 000
5	Зменшено зобов'язання з податку на прибуток на суму авансового внеску при виплаті дивідендів	641/ПП	641/Аванс із дивідендів	25 000
6	Перераховано податок на прибуток до бюджету	641/ПП	311	120 000

Усі інші місцеві податки та збори, передбачені чинним законодавством, обліковуються на субрахунку 641 «Розрахунки за податками». З метою деталізації інформації щодо окремих видів податкових зобов'язань до зазначеного субрахунку відкривають відповідні аналітичні рахунки, наприклад, 641/«Акцизний податок».

Для ведення обліку розрахунків за зборами та іншими обов'язковими платежами, не пов'язаними безпосередньо з податками, використовується субрахунок 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами». Аналогічно, для

кожного виду збору відкривають окремі аналітичні рахунки, що забезпечує повну та прозору ідентифікацію фінансових зобов'язань підприємства перед бюджетом.

Таблиця 2.2 – Облік нарахування та сплати місцевих податків і зборів ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» [31;32;33]

Назва платежу	Опис операції	Дебет	Кредит	Сума (грн)
Транспортний податок	Відображено річну суму транспортного податку	39	641/Транспортний податок	40000
	Списано на витрати суму транспортного податку за квартал (40000 грн : 4 кв.)	92 (93)	39	10000
	Перераховано суму транспортного податку за квартал до бюджету	641/Транспортний податок	311	10000
Екологічний податок	Нараховано екологічний податок	92 (23,91)	641/Екологічний податок	8000
	Сплачено екологічний податок до бюджету	641/Екологічний податок	311	8000
Єдиний податок	Нараховано єдиний податок	92	641/ЄП	12000
	Перераховано єдиний податок до бюджету	641/ЄП	311	12000

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) справляється із сукупного оподаткованого доходу, до складу якого входять доходи, отримані платниками у грошовій та/або натуральній формі. Обчислення та утримання податку здійснюється щомісяця відповідно до чинних ставок, установлених Податковим кодексом України. Окремі ставки ПДФО передбачені для оподаткування доходів, отриманих не за основним місцем роботи, а також для винагород авторського характеру.

Відображення господарських операцій, пов'язаних із обліком податку на доходи фізичних осіб, здійснюється відповідно до визначеної кореспонденції рахунків, яка узагальнено представлена у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Відображення нарахування податку на доходи фізичних осіб у бухгалтерському обліку ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» [31;32;33]

Економічна суть операції	Дебет	Кредит	Сума (грн)
Утримання податку на доходи фізичних осіб із:			
– заробітної плати персоналу			
– суми нарахованих дивідендних виплат	661	641	25 000
– інших видів доходів фізичних осіб	671	641	12 000
	672	641	8 000
Утримання ПДФО із допомоги по тимчасовій непрацездатності	663	641	4 500
Сплата ПДФО з лікарняних за рахунок коштів підприємства	641	311	4 500
Сплата ПДФО з лікарняних за рахунок Фонду соціального страхування	641	313	1 200
Визнання податкових санкцій у вигляді штрафів і пені за порушення строків сплати ПДФО	661	642	600
	671	642	300
	672	642	250
Перерахування ПДФО до бюджету з банківського рахунку підприємства	641	311	49 500
Перерахування штрафних санкцій та пені до бюджету	642	311	1 150

З метою забезпечення податкової звітності, суб'єкти господарювання зобов'язані щоквартально, протягом 40 календарних днів після закінчення звітного періоду, подавати до органів державної податкової служби податковий розрахунок за формою 1ДФ. У цьому розрахунку відображаються дані щодо сум нарахованих (сплачених) доходів на користь фізичних осіб, утриманого з них податку, а також суми нарахованого єдиного соціального внеску.

2.3 Аналіз податкового навантаження ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» та напрями протидії ухиленню від оподаткування

Аналіз показників податкового навантаження та сплачених податків підприємства за період 2022–2024 роки свідчить про такі ключові тенденції та зміни.

Податок на прибуток демонструє значне зростання за досліджуваний період. У 2023 році він зріс майже втричі порівняно з 2022 роком (темپ приросту 187 %) до обсягу в 560,7 тис. грн., а у 2024 році приріст склав ще 11 % порівняно з попереднім роком до обсягу в 1184,4 тис. грн., що свідчить про суттєве покращення фінансових результатів підприємства.

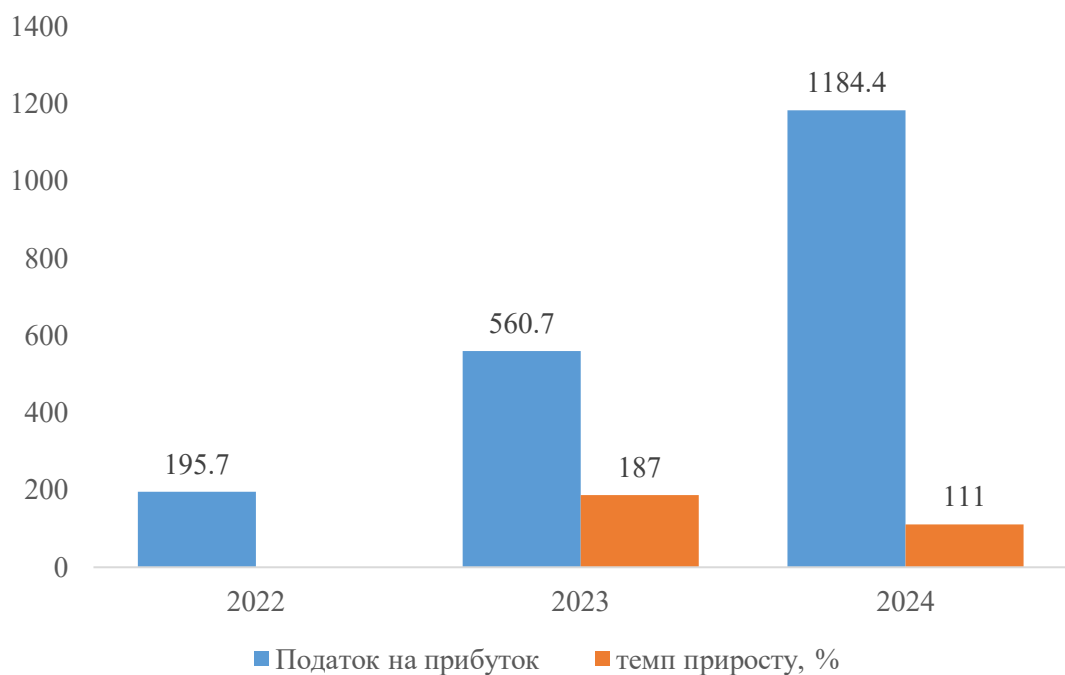

Рисунок 2.8 – Динаміка податку на прибуток ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31;32;33]

Інші податки (до яких належать ПДВ, ЄСВ, ПДФО) також зросли, але більш рівномірно. У 2023 році їх приріст склав 11 % до обсягу в 21443,3 тис. грн., а у 2024 році – значно вищий, 32 % до обсягу в 28213,6 тис. грн. Дане зростання відбулося за рахунок зростання обсягів операцій підприємства.

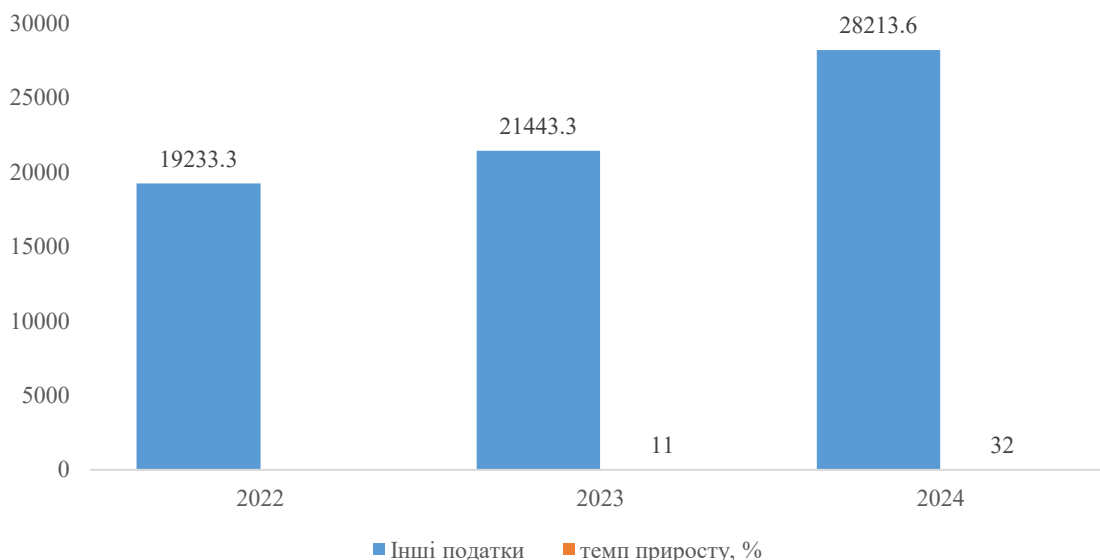

Рисунок 2.9 – Динаміка інших податків ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31;32;33]

Сума сплачених податків і зборів (ПДВ, ЄСВ, ПДФО, податок на прибуток) у цілому зросла з 19 429 тис. грн у 2022 році до 29 398 тис. грн у 2024 році. Це відображає посилення податкового навантаження на підприємство, що узгоджується з ростом обсягів його діяльності.

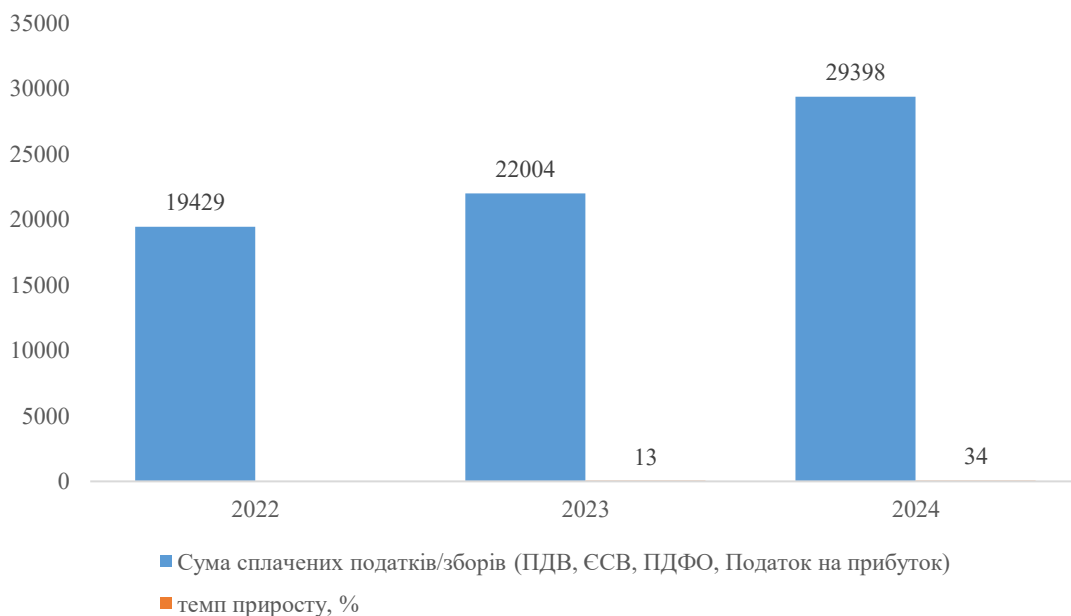

Рисунок 2.10 – Динаміка сума сплачених податків та зборів ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., тис. грн. [31;32;33]

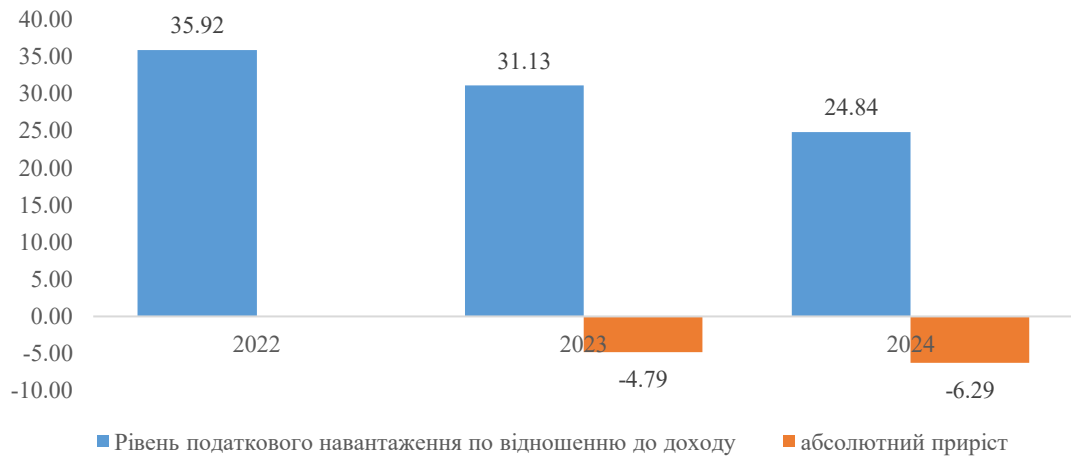

Рисунок 2.11 – Динаміка рівня податкового навантаження по відношенню до доходів ТОВ «КРОУ ЕРФОЛґ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., % [31;32;33]

Рівень податкового навантаження по відношенню до доходу демонструє тенденцію до зниження – з 35,92 % у 2022 році до 24,84 % у 2024 році. Це свідчить про покращення ефективності використання доходів підприємства, адже частка податків у загальному доході зменшується внаслідок зростання доходів швидшими темпами, ніж податкові зобов’язання.

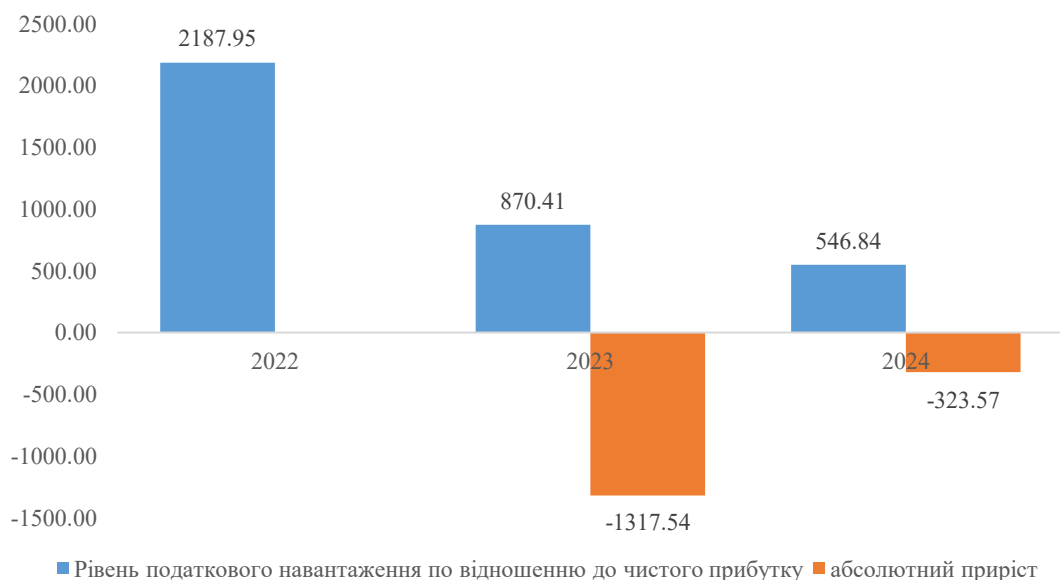

Рисунок 2.12 – Динаміка рівня податкового навантаження по відношенню до чистого прибутку ТОВ «КРОУ ЕРФОЛґ УКРАЇНА» в 2022-2024 рр., % [31;32;33]

Рівень податкового навантаження по відношенню до чистого прибутку значно знизився – з 2187,95 % у 2022 році до 546,84 % у 2024 році. Такі значення свідчать про збільшення чистого прибутку та зміну структури оподаткування підприємства.

Основними напрямками протидії ухиленню від оподаткування:

1. Законодавчі ініціативи та державні плани. З метою запобігання втратам державного бюджету та забезпечення належного рівня податкової дисципліни, в Україні на рівні Кабінету Міністрів та профільних міністерств реалізуються системні ініціативи, спрямовані на подолання ухилення від сплати податків. Важливим кроком у цьому напрямі стало ухвалення Плану заходів № 162-р від 03.03.2021 р., який має комплексний характер та охоплює кілька ключових сфер державного втручання [35].

По-перше, документ передбачає оновлення переліку офшорних зон, у яких часто реєструються компанії з метою уникнення податкового навантаження. Актуалізація цього списку дозволяє більш ефективно виявляти операції з контрагентами з юрисдикцій із пільговим оподаткуванням, які підпадають під посилений контроль.

По-друге, серед ключових завдань – посилення моніторингу та контролю фінансово-господарських операцій із так званими «ризиковими» юридичними особами. Ідентифікація контрагентів із сумнівною податковою поведінкою є основою для формування превентивних заходів на рівні податкової політики.

Обмін інформацією з іноземними податковими органами стає важливим інструментом у боротьбі з транскордонним ухиленням. Україна активно розширює мережу угод про автоматичний обмін податковою інформацією, що забезпечує прозорість фінансових операцій резидентів за кордоном. Такі заходи реалізуються на основі Конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, укладених з понад 70 країнами світу, що значно ускладнює можливість приховування доходів у офшорних юрисдикціях.

Координаційну роль у впровадженні цих ініціатив відіграє Міністерство фінансів України, яке формує нормативну базу та забезпечує міждержавну співпрацю у сфері фінансової прозорості.

2. Заходи Державної податкової служби. Державна податкова служба України (ДПС) здійснює практичну реалізацію державної політики у сфері протидії ухиленню від оподаткування шляхом впровадження ризико-орієнтованого підходу до адміністрування податків. Це передбачає створення спеціалізованих реєстрів платників, які відповідають визначеним критеріям ризику. Такі платники підлягають аналітичному дослідженню та позаплановим податковим перевіркам, що дозволяє своєчасно виявляти порушення.

У разі фіксації фактів відмивання коштів або навмисного заниження податкових зобов'язань, ДПС активно застосовує штрафні санкції та ініціює передачу матеріалів до правоохоронних органів. Таким чином формується дієва вертикаль взаємодії між фіскальними та силовими структурами у сфері протидії податковим зловживанням. ДПС активно використовує електронні сервіси та аналітичні інструменти, які дозволяють ідентифікувати нетипову поведінку платників на ранніх етапах. Це значно підвищує ефективність контролю за фінансовими потоками та мінімізує ризики ухилення.

3. Корпоративні заходи всередині підприємства. Поряд із заходами державного рівня, значну роль у запобіганні ухиленню від оподаткування відіграє внутрішня політика підприємств у сфері податкового комплаєнсу. Найбільш прогресивні компанії впроваджують системи управління податковими ризиками (Tax Risk Management), які передбачають багатокомпонентний підхід до забезпечення законності податкових дій.

Одним із ключових елементів є систематичний моніторинг змін у податковому законодавстві, що дозволяє оперативно адаптувати внутрішні процедури до нових вимог. Паралельно проводяться внутрішні аудити щодо правильності обчислення та сплати податків, що забезпечує виявлення помилок або ризикових моментів на ранній стадії.

З метою централізації контролю все більше підприємств впроваджують реєстр податкових зобов'язань, який забезпечує прозорість і контроль над їх виконанням. Особливу увагу приділяють автоматизації податкового обліку шляхом впровадження ERP-систем та електронного документообігу, що дозволяє мінімізувати людський фактор та знизити ризик маніпуляцій.

Також набувають поширення програми підвищення кваліфікації фінансово-бухгалтерського персоналу, спрямовані на ознайомлення зі змінами до Податкового кодексу, практиками законного податкового планування та виявленням схем уникнення оподаткування.

Водночас успішні компанії дотримуються політики «нульової толерантності» до використання агресивних податкових схем, включаючи зловживання спрощеною системою оподаткування через використання фізичних осіб-підприємців (ФОП) для фактичного приховування найманих трудових відносин. Цей інструмент особливо поширений у секторах ІТ, маркетингу та торгівлі, що потребує особливої уваги як з боку регулятора, так і всередині бізнесу.

Таким чином, узагальнено запропоновані заходи в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Основні заходи та інструменти протидії ухиленню від оподаткування

№	Напрямок	Основні заходи та інструменти	Відповідальні органи / Сфера впливу
1	2	3	4
1	Законодавчі ініціативи та державні плани	– План заходів № 162-р від 03.03.2021 – Оновлення переліку офшорних зон – Посилення контролю операцій із ризиковими юридичними особами – Автоматичний обмін податковою інформацією з понад 70 країнами (Конвенції про уникнення подвійного оподаткування) – Формування податкової політики, орієнтованої на превенцію порушень	Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4
2	Заходи Державної податкової служби України (ДПС)	– Ризико-орієнтований підхід до адміністрування податків – Реєстри ризикових платників – Позапланові перевірки, аналітичні дослідження – Застосування штрафів і передача справ до правоохоронних органів – Аналітичні інструменти та електронні сервіси	ДПС України, правоохоронні органи
3	Корпоративні заходи всередині підприємства	– Системи управління податковими ризиками (Tax Risk Management) – Моніторинг змін у законодавстві – Внутрішні аудити – Централізований реєстр податкових зобов'язань – Автоматизація обліку (ERP, електронний документообіг) – Навчання бухгалтерів і фінансистів – Політика «нульової толерантності» до податкових схем, зокрема зловживання ФОПами	Підприємства, корпоративні фінансові та юридичні відділи

Джерело: складено автором

Отже, протидія ухиленню від оподаткування в Україні повинна реалізуватися через комплексний підхід, який охоплює як державний, так і корпоративний рівні. Законодавчі ініціативи та державні плани створюють нормативну базу і визначають стратегії превентивного впливу, включаючи оновлення списків офшорних юрисдикцій та розширення міжнародного обміну податковою інформацією. Практична реалізація цих стратегій покладається на Державну податкову службу, яка застосовує ризико-орієнтовані методи контролю, аналітичні інструменти та співпрацю з правоохоронними органами. Водночас ефективність боротьби з ухиленням значною мірою залежить від корпоративних заходів: систем управління податковими ризиками, внутрішнього аудиту, автоматизації обліку та підвищення кваліфікації персоналу. Такий багаторівневий підхід сприяє

підвищенню податкової дисципліни, зниженню податкових ризиків і зміцненню фінансової прозорості в Україні.

У контексті підвищення ефективності податкового управління та дотримання принципів доброчесності й прозорості, ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» доцільним є впровадження низки внутрішніх заходів, спрямованих на посилення податкової комплаєнс-культури, а також цифровізацію процесів з обробки податкової та фінансової інформації. Ці заходи мають на меті не лише мінімізацію податкових ризиків, але й забезпечення відповідності сучасним вимогам регуляторного середовища та кращим міжнародним практикам.

Одним із ключових напрямів удосконалення внутрішнього середовища підприємства є формалізація комплаєнс-програми. На підприємстві розробляється внутрішній кодекс поведінки, що регламентує дотримання політики «нульової толерантності» до будь-яких форм ухилення від сплати податків та інших податкових правопорушень. Комплаєнс-програма повинна передбачати встановлення чітких процедур моніторингу, включаючи регулярний внутрішній аудит, незалежні зовнішні ревізії, а також оцінку ризиків у податковій сфері. Така формалізація підвищить рівень відповідальності управлінських структур і знизить ймовірність виникнення комплаєнс-інцидентів.

Другим важливим напрямом є підвищення рівня обізнаності працівників через систематичне навчання. На постійній основі впроваджуються тренінгові програми, присвячені актуальним змінам у податковому законодавстві, питанням ідентифікації та запобігання податковим ризикам, а також застосуванню процедур внутрішнього інформування (whistleblowing). Таке навчання сприяє формуванню корпоративної культури відповідальності та усвідомленої доброчесності у виконанні податкових зобов'язань.

Водночас, у фокусі управлінських зусиль знаходиться інституціоналізація процесів контролю шляхом цифрової трансформації. Зокрема, підприємство впроваджує автоматизовані системи внутрішнього

моніторингу на основі модулів ERP та SIEM. Такі інструменти дозволяють у режимі майже реального часу виявляти невідповідності та аномалії у фінансово-господарських операціях, що потенційно можуть мати податкові наслідки.

На тлі поступового переходу України до європейських стандартів податкової звітності, важливого значення набуває впровадження інноваційних IT-рішень. У цьому контексті ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» готується до впровадження формату SAF-T UA, який стане обов'язковим для великих платників податків, а також усіх платників ПДВ до 2027 року. SAF-T дозволить суттєво підвищити якість верифікації звітності як на стороні підприємства, так і в органах податкового контролю, забезпечуючи повну прозорість операцій.

Наступним напрямом є системне впровадження електронного документообігу, зокрема використання електронних платіжних доручень та е-інвойсингу. Завдяки автоматизованому обміну даними між банками, органами ДПС та самим підприємством мінімізується вплив «людського фактору» та знижуються ризики помилок або умисних викривлень інформації.

Для потреб оперативного управління податковими показниками та фінансовими метриками, підприємство використовує аналітичні панелі на базі BI-інструментів (зокрема Power BI, Tableau). Вони дозволяють в режимі онлайн відстежувати ключові індикатори податкового навантаження, податкового кредиту, ефективності використання податкових пільг тощо. Це не лише підвищує прозорість управлінських рішень, але й забезпечує можливість оперативного реагування на аномальні значення або ризикові зміни в облікових даних.

Таким чином, впровадження ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» комплексного підходу до податкового управління, що поєднує формалізацію комплаєнс-програми, систематичне навчання персоналу, а також цифровізацію і автоматизацію контролю за фінансово-податковими операціями, є надзвичайно актуальним і необхідним кроком. Ці заходи

сприятимуть не лише мінімізації податкових ризиків і підвищенню відповідальності всіх учасників процесу, але й забезпечать відповідність підприємства сучасним регуляторним вимогам і міжнародним стандартам. Використання інноваційних ІТ-рішень, таких як впровадження формату SAF-T UA, електронного документообігу та аналітичних ВІ-інструментів, підвищить прозорість податкової звітності, якість контролю та оперативність прийняття управлінських рішень, що в цілому сприятиме посиленню податкової дисципліни та стабільності діяльності підприємства в умовах динамічного економічного середовища.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можемо сформулювати наступні висновки.

Встановлено, що місцеві податки і збори виступають ключовим інструментом фінансового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування та виконання ними делегованих і власних повноважень. Вони характеризуються нормативно визначеним статусом, цільовою спрямованістю на наповнення місцевих бюджетів, а також здатністю впливати на соціально-економічний розвиток територій. Система місцевого оподаткування виконує низку важливих функцій – фіскальну, регулятивну, стимулюючу, контролюючу, децентралізаційну та функцію спільного фінансування, що підкреслює її багатогранне значення в контексті формування сталого місцевого самоврядування. Разом із тим, у сучасних умовах система місцевих податків і зборів стикається з рядом проблем: обмежена частка в структурі доходів місцевих бюджетів, слабкий зв'язок між податковим навантаженням і якістю наданих послуг, недосконалість механізмів адміністрування та обмежена податкова автономія громад. Ці чинники знижують ефективність функціонування місцевого оподаткування та потребують системних змін, орієнтованих на розширення фінансової бази місцевих бюджетів, підвищення прозорості та стимулювання економічної активності на рівні територіальних громад.

Досліджено, що правове регулювання у сфері місцевого оподаткування базується на Конституції України, Податковому та Бюджетному кодексах, а також низці спеціальних законів і підзаконних актів, що створює нормативно-правове підґрунтя для делегування відповідних повноважень органам місцевого самоврядування. Податковий кодекс України чітко визначає основні засади запровадження, адміністрування та контролю за справлянням місцевих податків і зборів, водночас залишаючи органам місцевого самоврядування

широкі можливості щодо встановлення ставок, надання пільг та управління доходами. Органи місцевого самоврядування відіграють провідну роль у реалізації податкової політики на місцях, забезпечуючи не лише ефективне адміністрування місцевих податків, а й прозорість у прийнятті рішень, контроль за цільовим використанням коштів та залучення громадськості до формування бюджету. В умовах децентралізації успішне функціонування системи місцевого оподаткування стає запорукою фінансової незалежності громад і стимулом до підвищення якості управління на місцевому рівні.

Визначено, що порушення у сфері справляння місцевих податків і зборів стали системним явищем в Україні, особливо щодо земельного податку, податку на нерухомість і місцевих зборів, таких як туристичний збір та плата за розміщення зовнішньої реклами. Масштабне приховування об'єктів оподаткування, маніпулювання базою оподаткування, зловживання пільгами, створення фіктивних суб'єктів господарювання, «дроблення» бізнесу та фальсифікація документів призводять до значних втрат місцевих бюджетів, деформації конкуренції та послаблення податкової дисципліни. У відповідь на це держава застосовує як адміністративні, так і кримінальні санкції, проте ефективність боротьби з подібними схемами залишається недостатньою. Це вказує на нагальну потребу посилення контролю, удосконалення механізмів виявлення порушень та підвищення відповідальності за ухилення від оподаткування на місцевому рівні. Ефективне усунення ухилень від сплати місцевих податків потребує комплексного підходу, який включає як вдосконалення законодавства, так і активне впровадження цифрових технологій та налагоджену взаємодію між органами державної влади й місцевого самоврядування. Важливу роль відіграє цифровізація податкового адміністрування, що дозволяє підвищити точність нарахувань, забезпечити прозорість фіскальних процедур і розширити доступність податкових послуг. Для досягнення системного ефекту необхідно не лише інтегрувати місцеві органи в єдину інформаційно-аналітичну інфраструктуру, але й забезпечити їм необхідну нормативну, технічну та кадрову підтримку з боку держави.

Лише за умов реалізації таких взаємопов'язаних правових, організаційних та технологічних заходів можна очікувати на зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів та зниження тінізації податкових надходжень.

Визначено, що ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» як складова міжнародної мережі Crowe Global здійснює діяльність з бухгалтерського обліку, аудиту та податкового консультування, орієнтовану на мінімізацію податкових ризиків і оптимізацію податкових зобов'язань. Податкова політика підприємства ґрунтується на збалансованому поєднанні вимог українського законодавства та міжнародних стандартів, що забезпечує ефективне податкове планування і контроль. Облікова політика, оформлена у вигляді наказу, встановлює чіткі принципи, методи і процедури ведення обліку, що забезпечують однорідність і порівнянність фінансової інформації та мають прямий вплив на податкову базу. Внутрішній механізм податкової політики спрямований на легальне зменшення податкового навантаження з дотриманням принципів законності, прозорості та економічної доцільності, а також включає використання інструментів трансферного ціноутворення, податкових пільг і системи внутрішнього контролю. Вибір методів оцінки активів, зобов'язань та інших об'єктів обліку, а також визначення меж матеріальності інформації, сприяють адаптації облікової системи до специфіки діяльності підприємства та очікувань користувачів звітності. Взаємозв'язок облікової та податкової політик дає змогу не лише виконувати законодавчі вимоги, а й реалізувати податкову стратегію підприємства, спрямовану на оптимізацію податкових платежів та ефективне управління податковими ризиками, що є ключовим фактором фінансової стабільності і конкурентоспроможності ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА».

Проведений аналіз динаміки податкових зобов'язань ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» за 2022–2024 роки, можна зробити висновок про суттєве покращення фінансово-господарських результатів підприємства. Найбільш показовим є зростання податку на прибуток, який у 2023 році

збільшився майже втричі, а в 2024 році – ще на 11 %, що свідчить про зростання обсягів прибуткової діяльності. Інші податки, зокрема ПДВ, ЄСВ та ПДФО, також демонструють стабільну позитивну динаміку, що обумовлено розширенням операційної діяльності підприємства. Загальна сума сплачених податків і зборів за аналізований період зросла на 51,3 %, що вказує на підвищення податкового навантаження в абсолютному вимірі. Водночас відносні показники податкового навантаження мають тенденцію до зниження, що є позитивним сигналом щодо підвищення ефективності використання доходів і прибутку підприємства. Зменшення рівня податкового навантаження по відношенню до чистого прибутку майже у чотири рази вказує на істотне зростання прибутковості діяльності та оптимізацію структури оподаткування. Таким чином, зростання податкових платежів супроводжується зміцненням фінансової стійкості ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА», що свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства в умовах сучасного економічного середовища.

Обґрунтовано, що впровадження ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА» комплексного підходу до податкового управління, що поєднує формалізацію комплаєнс-програми, систематичне навчання персоналу, а також цифровізацію і автоматизацію контролю за фінансово-податковими операціями, є надзвичайно актуальним і необхідним кроком. Ці заходи сприятимуть не лише мінімізації податкових ризиків і підвищенню відповідальності всіх учасників процесу, але й забезпечать відповідність підприємства сучасним регуляторним вимогам і міжнародним стандартам. Використання інноваційних ІТ-рішень, таких як впровадження формату SAF-T UA, електронного документообігу та аналітичних BI-інструментів, підвищить прозорість податкової звітності, якість контролю та оперативність прийняття управлінських рішень, що в цілому сприятиме посиленню податкової дисципліни та стабільності діяльності підприємства в умовах динамічного економічного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юрій С. І., Федосов В. М., Алексеєнко Л. М. Фінанси: підручник / за ред. Юрія С. І., Федосов В. М. Київ: Знання, 2012. 688 с.
2. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник: словник / за ред. А. Г. Загороднього, Г. Л. Вознюка. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 713 с.
3. Кириленко О. П. Місцеві фінанси: підручник / за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
4. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: навч. посіб. Київ: Знання, 1999. 487 с.
5. Лазор О. Д. Місцеве управління. Поняття, терміни, визначення: навч. посіб. / за ред. Лазор О. Д. Київ: Дакор, 2006. 352 с.
6. Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. Податкова система: навч-метод. посіб. Тернопіль: Воля, 2007. 237 с.
7. Романенко О. Р., Даниленко Л. П., Гладченко Л. П., Славкова А. А. Фінанси: навч-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2013. 136 с.
8. Іщенко М. І., Міщук Є. В., Мясоєдова А. М. Місцеві податки та збори у забезпеченні економічної безпеки держави. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2020. №25. С. 5-12.
9. Кириленко О. П. Місцеві фінанси: підручник / за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
10. Віхер М. Особливості європейського досвіду місцевого оподаткування. Актуальні питання фінансової теорії та практики: збірн. матер. Десятої заоч.-дистанц. конф. студентів і молодих вчених (м. Тернопіль, 26 квіт. 2023 р.). Ч. 2. Тернопіль: ЗУНУ, 2023
11. Іщенко М. І., Міщук Є. В., Мясоєдова А. М. Місцеві податки та збори у забезпеченні економічної безпеки держави. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2020. №25. С. 5-12.

12. Зведений бюджет України/ Мінфін. 2022-2024 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/>
13. Лобачева І. Ф. Місцеві податки і збори: їх роль у формуванні місцевих бюджетів. *Подільський вісник*. 2021. №3(19). С. 18-24
14. Хатнюк Н. С. Актуальні питання запровадження нових місцевих податків та зборів: правовий аспект. *Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. С. 185-193
15. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР: станом на 1 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20200101#Text>
16. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI: станом на 2025 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
17. Про місцеві податки і збори: Закон України від 20.05.1993 р. №56-93: станом 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-93/ed20110101#Text>
18. Потіп М. М. Щодо сутності компетенції органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. *Право і суспільство*. 2019. №6. С. 32- 35.
19. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР: станом на 1 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20200101#Text>
20. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР: станом на 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
21. .Хатнюк Н. С. Актуальні питання запровадження нових місцевих податків та зборів: правовий аспект. *Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. С. 185-193.

22. Про затвердження Методичних реко... | від 16.05.2024 № 239 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0239201-24#Text>
23. Про затвердження Методології про... | від 27.09.2024 № 474 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0474201-24#Text>
24. Податківці викрили схему ухилення від сплати земельного податку на суму 5,6 млн гривень <https://www.tax.gov.ua/media-tsentr/novini/452871.html>
25. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: 2021. URL: [Shemy-po-uhylyannyu-vid-podatktiv-2021-shemi-final5.doc](#)
26. Викрито схему ухилення від сплати податку на нерухоме майно на понад 3 млн гривень <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/488450.html>
27. Викрито схему ухилення від сплати податку на нерухоме майно на понад 3 млн гривень. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/488450.html>
28. Популярні схеми ухилення від оподаткування в Україні | Rates <https://rates.fm/ua-uk/expert-opinion/shemi-uhilennya-vid-podatktiv/>
29. Руслан Кравченко: ДПС викрила масштабну схему ухилення від сплати ПДВ на 286 млн грн у двох відомих мережах електроніки <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/882022.html>
30. Схема ухилення від сплати податків "Міксер" | Бюро економічної безпеки України__URL: <https://esbu.gov.ua/prescentr/infohrafiky/skhema-ukhylenia-vid-splaty-podatktiv-mikser>
31. Стаття 163-2. Неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів). Кодекс України про адміністративні правопорушення | Protocol URL: https://protocol.ua/ua/kodeks_ukraini_pro_administrativni_pravoporushennya_stat_tya_163_2/

32. 36694398 - ТОВ "КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА" - Фінансова звітність за 2024 рік - Clarity Project URL: <https://clarity-project.info/edr/36694398/yearly-finances>

33. 36694398 - ТОВ "КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА" - Фінансова звітність за 2023 рік - Clarity Project URL: https://clarity-project.info/edr/36694398/yearly-finances?current_year=2023

34. 36694398 - ТОВ "КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА" - Фінансова звітність за 2022 рік - Clarity Project URL: https://clarity-project.info/edr/36694398/yearly-finances?current_year=2022

35. Про затвердження плану заходів щодо недопущення ухилення від сплати податків і зборів суб'єктами господарювання та запобігання відмиванню коштів в офшорних зонах| від 03.03.2021 № 162-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162-2021-%D1%80#Text>